

בעניין: 1. עומר שורץ ת.ז. 040555492
ממושב גמזו 1, גימזו, 055-8836684
2. קרוב פוגליאסי ת.ז. 328701834
מרחוב דני מס 12 רמלה
בשיתוף פעולה בין שני משרדי עורכי הדין:
משרד עוה"ד גולן נפתלי מ.ר. 53200
ומשרד עוה"ד י. מירון ושות' - יצחק מירון מ.ר. 11238
שכתובתם לצרכי הליך זה:
רחוב תאנה 2, כפר תבור, מוזיאון חצרות האיכרים
טל: 04-8391444 פקס: 153-48391444
דואר-אלקטרוני: Office@Golann-law.co.il

המבקשים;

- נגד -

1. נשר - מפעלי מלט ישראליים בע"מ, ח.פ. 510720626
מרחוב החזון 2, ת.ד. 5, רמלה 7252901
2. מר אלדד בן משה, מנכ"ל המשיבה 1
מרחוב החזון 2, ת.ד. 5, רמלה 7252901

המשיבים;

בקשה לאישור הגשת תובענה ייצוגית

סוג התביעה: 211 – תובענה ייצוגית בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992

סעדים מבוקשים: כספי, צו עשה, סעד הצהרתי

סכום התביעה לקבוצה: מעל 2.5 מיליון ₪/לא ניתן לכימות מדויק בשלב זה.

סכום התביעה האישי: 2,000 ₪.

פטור מאגרה: לפי סעיף 20(31) לתקנות בתי המשפט (אגרות) תשס"ז-2007.

קיומו של הליך נוסף: דבר קיומו של הליך נוסף בבית משפט או בבית דין, בקשר למסכת עובדתית דומה שהתובע הוא צד לו או היה צד לו- אין.

כל ההדגשות בבקשה זו, הוספו, אלא אם צוין אחרת.

הזמנה לדין

הואיל והתובעים הגישו בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגדך, אתה מוזמן להגיש תשובה בתוך תשעים ימים מיום שהומצאה לך הזמנה זו. לתשומת ליבך, אם לא תגיש תשובה, אזי לפי תקנה 130 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, תהיה לתובע הזכות לקבל פסק דין שלא בפניך.

חלק שני

1. הצדדים

א. המשיבה 1 (להלן: "המשיבה") הינה חברה הרשומה לפי חוקי מדינת ישראל, המפעילה בין היתר את מפעל נשר רמלה. מפעל נשר רמלה הוא מפעל לייצור צמנט הממוקם בין העיר רמלה לשטחי מועצה אזורית גזר ולו כושר ייצור של כ-3.5 מיליון טון קלינקר וכ-4.2 מיליון טון צמנט בשנה. המפעל הורחב ועתה חולש על שטח של כ-550 דונם. המשיבה היא החברה הגדולה ביותר בישראל המייצרת מלט, והיותה מונופול מוכרז בענף עד לשנת 2020. החברה נשלטת על ידי לן בלוטניק, דרך כלל תעשיות.

לפי דו"חות מדד ההשפעה הסביבתית, מרשם פליטות לסביבה (מפל"ס) של המשרד להגנת הסביבה (להלן גם: "הגנ"ס" או "המשרד"), נשר הוא המפעל הפרטי המזהם ביותר בישראל לאורך שנים, כך גם בדו"ח האחרון מאוגוסט 2022. לפי דו"ח מפל"ס לשנת 2021, הנזק הבריאותי והסביבתי של מפעל נשר מוערך ב-860,000,000 ש"ח בשנה. רק תחנות הכוח המונעות בפחם, מזהמות יותר ממפעל נשר, המפעל הפרטי הבא אחרי נשר ברמת הזיהום שלו, מזהם פחות מחצי מנשר.

במפעל ארעו תקלות תפעוליות רבות מאוד, חלקן נראות לעין, כך למשל ביולי ואוגוסט 2022 התרחשו במפעל לא פחות מ-26 תקלות, כאשר על חלקן, המפעל לא דווח כנדרש בהיתר הפליטה שלו.

בחודש אוגוסט 2022, הטיל המשרד להגנת הסביבה עיצום כספי בסך 6 מיליון ₪ על המשיבה, בגין חריגות מערכי הפליטה וזיהום אוויר, ולאחר שבדיגומי פתע שקיים בארובות המפעל נמצאו חריגות מהערך הקבוע של מזהם חלקיקים בהיתר הפליטה. נוסף על כך, במהלך שנת 2019, נתגלו בכמה מקרים חריגות מהערך הקבוע למזהמי כספית ותרכובותיה במערכות הניטור הרציף של המפעל המופעלות לדרישת המשרד.

ביום 18 ביולי 2023, קיים המשרד להגנת הסביבה שימוע במשרדי מחוז המרכז למנהלי המפעל בגין הפרות שונות. הפרות אלו כוללות בין השאר פליטות בלתי מוקדיות וחריגות מערכי הפליטה הקבועים בהיתר לחלקיקים בארובות. עוד נמצא כי בכמה אירועים, לא מסרה החברה למשרד נתונים על אודות ליקויים, תקלות ופליטות חריגות, כמתחייב מהיתר הפליטה של המפעל.

בעקבות הפרות של היתר פליטה ושל חוק אוויר נקי, הוציא המשרד להגנת הסביבה צו מנהלי למפעל, המורה על מניעה או צמצום של זיהום אוויר לפי סעיף 45 בחוק אוויר נקי. במסגרת הצו, הורה המשרד להגנת הסביבה למפעל נשר להפסיק את כלל הפעולות הגורמות לזיהום אוויר מהמפעל ולפעול בכל האמצעים הדרושים למניעתו או לצמצמו של זיהום אוויר שעלול להיגרם. המשיב 2 הוא מנכ"ל המשיבה במועדים הרלוונטיים.

ב. המבקשים הינם תושבי הסביבה: המבקש 1 מתגורר במושב גמזו והמבקש 2 מתגורר ברחוב דני מס 12 ברמלה והתגורר עד לפני כשנה ברחוב נתן יונתן 12, קריית האומנים ברמלה.

2. הסעדים המבוקשים

א. לאשר את התובענה שהעתקה מצ"ב **כנספת א'** (להלן - התובענה), כתובענה ייצוגית, בהתאם לסעיף 5 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן "**חוק תובענות ייצוגיות**").

ב. לקבוע כי הקבוצה בשמה מוגשת התובענה הייצוגית (להלן "**הקבוצה**"), תוגדר כדלקמן:

כל אדם שנחשף או עלול היה להיחשף למטרד זיהום אוויר ואו אבק ואו חלקיקים ואו ריחות שמקורם בפעילות המשיבה, בכל אזורי ההשפעה, לרבות תושבי רמלה, תושבי ישובי המועצה האזורית גזר, חבל מודיעין, באי אזור התעשייה נשר, וכל העובדים, השוהים, העוברים והשבים, לרבות הנוסעים בכביש 6, 44, 40 ו-431, בשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור ועד להכרעה בתביעה.

ג. לחייב את המשיבים לנקוט בכל האמצעים להפסקה מוחלטת של המפגעים ולשלם פיצוי בגינם ובגין הסבל הממשי שגרמו והינם ממשיכים לגרום, אם במישרין לחברי הקבוצה ואם באמצעות פיצוי לטובת הציבור.

ד. לקבוע למבקשים גמול מיוחד ושכר טרחת עורך דין בבקשה זו ובתובענה ולחייב את המשיבה בתשלומם ובשיפוי על ההוצאות שהוציאו לצורך הגשתן.

ה. ליתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, בהתאם לשיקול דעת בית המשפט הנכבד.

3. תמצית העובדות הנחוצות לביסוס העילה ומתי נודעו למבקשים

א. עניינו של כתב התביעה, שאישורו כתובענה ייצוגית מבוקש, **בזיהום אוויר חזק ובלתי סביר ומטרדי ריח ואבק שמקורם במפעל המשיבה ברמלה (להלן – המפעל), הגורמים למפגעים סביבתיים ובריאותיים, לנזקים ברכוש ומטרד בלתי נסבל למבקשים, בני משפחותיהם ושאר חברי הקבוצה.**

ב. מזה שנים, סובלים תושבים בעיר רמלה, המועצה האזורית גזר והסביבה, מזיהום אוויר חזק ובלתי סביר ומטרדי ריח ואבק שמקורם במפעל, המכסים את בתיהם ורכושם באבק, עובדה שבין היתר, מחייבת רבים, במקרים לא מעטים, לשהות בחלונות סגורים בבתיהם, להפעיל מזגנים ולצרוך מים בכמויות חריגות, לשטיפת הבתים, החצרות והרכוש מהאבק.

ג. חמור מכך, רבים מתושבי הסביבה החשופים לזיהום האוויר שמקורו במפעל, סובלים לא רק מאי נוחות ופגיעה באיכות החיים, אלא אף מפגיעה בבריאותם עצמה וגרימת מחלות, שמקורן או מקור החמרתן, בזיהום האוויר (ראה קביעות חו"ד פרופ' חגי לוינ' שתיסקר בהמשך).

ד. בבדיקות שנערכו מטעם המשרד להגנת הסביבה ואשר פורסמו ברבים, נמצא מספר רב של ארועי זיהום אוויר חזק ובלתי סביר ומטרדי ריח ואבק, שמקורם במפעל. כמו כן, נמצא כי המפעל לוקה בתרבות ארגונית של "תחזוקת שבר", הסתרת נתונים, וחסיון כלכלי שבא על גב בריאות הציבור וזכותו לחיות בסביבה נטולת מפגעים.

ה. זאת ועוד, המבקשים וחברי הקבוצה סובלים ממטרדי ריח קשים, שמקורם **במפעל** המשיבה. המדובר בריחות רעים שגרמו וממשיכים לגרום למבקשים ולשאר חברי הקבוצה, סבל ממשי ופגיעה משמעותית באיכות חייהם.

ו. מטרתה של התובענה לחייב את המשיבים לנקוט בכל האמצעים להפסקה מוחלטת של המפגעים ולפצות את המבקשים ושאר חברי הקבוצה, בגין מטרדי האבק, הריח וזיהום האוויר הקשים, להם הינם אחראים, הנמשכים מזה שנים, על אף תלונות חוזרות ונשנות.

ז. **הליכים דומים**: בהתאם לסעיף 2(א)(13) לתקנות תובענות ייצוגיות, יצוין כי נדונו ונדונות בקשות אישור הדנות בשאלות דומות עובדתית ו/או משפטית **חלקית** לעניין דנן בין היתר ב: ת"צ (מחוזי באר שבע) - 67156-11-20 **רונן אלוש נגד אצא"א**, ת"צ (מחוזי תל אביב) 35983-12-20 **תומר הגלילי נגד שברון**, ת"צ (מחוזי תל אביב) 66349-11-20 **שפיצר נגד תשתיות נפט**, ת"צ (המחוזי באר שבע) 2133-08-20 **סאפל נגד פז בתי זיקוק אשדוד בע"מ**, ת"צ (מחוזי תל אביב) 4373-01-15 **גודש ואח' נגד רכבת ישראל**, ת"צ (מחוזי ת"א) - 57327-06-19 **גורפינקל נגד רכבת ישראל**, ת"צ (חי') 3699-06-10 **אחסאן סלימאן נ' חד אסף תעשיות בע"מ**, ת"צ (י-ם) 20901-03-15 **רון ריטר נ' רכבת ישראל בע"מ**, ת"צ (חי') 11781-05-09 **עזבון המנוחה חנה להט ז"ל נ' כרמל כימיקלים בע"מ ועוד**.

4. העובדות המקנות סמכות לבית המשפט

לבית המשפט הנכבד הסמכות העניינית והמקומית לדון בתובענה, לאור מהותה, מיקום המפגעים הסביבתיים, ולאור מקום מושבה וניהול עסקי המשיבה.

פירוט נימוקי הבקשה:

1. מבוא

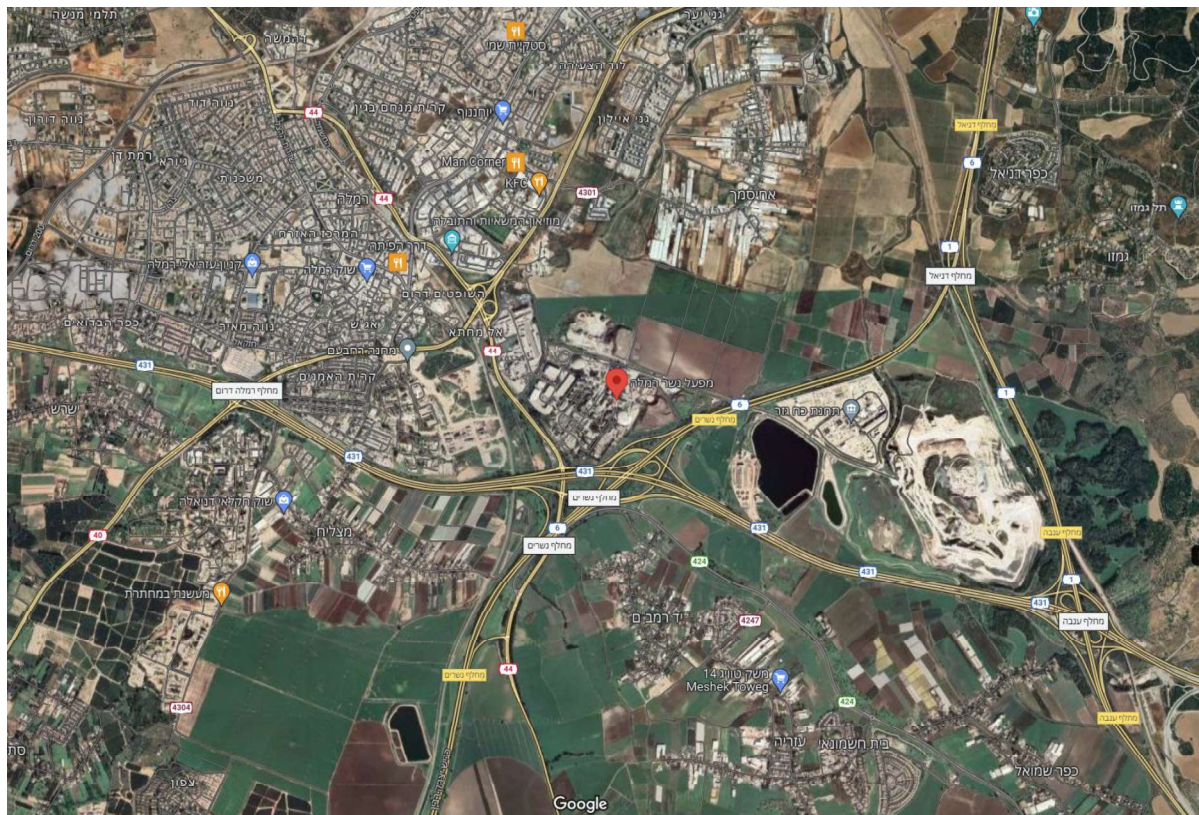
א. לאיכות האוויר בישראל השפעה מכרעת על בריאות הציבור ורווחתו. מחקרים מדעיים מראים כי זיהום אוויר הוא גורם ישיר לעודף תחלואה, ואף לתמותה מוקדמת. על בסיס הערכת ארגון ה-OECD, זיהום אוויר בישראל בשנת 2015 גרם לכ- 2,200 מקרי מוות מוקדם.

ב. "מפעל נשר ממוקם סמוך לאוכלוסייה ועל כן קיימת רגישות גדולה באשר להתנהלות המפעל וחריגות ממנו" (ס' 4.1 לסיכום שימוע שנערך למפעל ע"י המשרד להגנת הסביבה בחודש מרץ 2022).

ג. על אף זאת, המשיבה פועלת במדיניות של "תחזוקת שבר" על מנת לחסוך כספים על **חשבונם** של אזרחים תמימים המתגוררים או עוברים או שוהים בקרבה למפעל, שהינם "**קהל שבוי**" שנגזר עליו לסבול ולספוג לגופו פליטות מסרטנות ומזהמות שמקורן בפעילות המשיבה.

2. רקע עובדתי

א. סביב מפעל המשיבה שוכנים ישובים, ערים, עורקי תחבורה ראשיים ובתי עסק, בהם שוהים ועוברים מידי יום עשרות אלפי בני אדם ויותר, כפי שניתן להיווכח מתצלום האוויר הבא :

ב. מזה שנים, מגיעים במסגרת פעילות המפעל, זיהום אויר חזק ובלתי סביר ומטרדי ריח ואבק למתגוררים והשוהים בסביבתו ובכלל זה בעיר רמלה במ.א. גזר ומבואות מודיעין, תוך גרימת מפגעים סביבתיים וסבל ממשי לתושבים הנ"ל.

המדובר במטרדים קשים, הפוגעים באיכות החיים של התושבים הנאלצים לחיות בסביבה מזוהמת ומאובקת, לא רק מחוץ לבתיהם, אלא אף בתוכם.

ג. זיהום האויר החזק והבלתי סביר והאבק, שנפלטו וכפי הנראה ממשיכים להיפלט מהמפעל, מסכנים את בריאות התושבים באזור, מקשים על הנשימה וגורמים למחלות בדרכי הנשימה, לדלקות עיניים, לתופעות אלרגיות, לכאבי ראש ועוד.

המשיבה איננה "שה תמים" אלא "שור נגח"

ד. התנהלות המשיבה אינה ארוע חדש, אלא המשך ישיר של התנהלות שגרתית שלה, בהפצת פליטות מזהמות ומסרטנות והפרת הדין. בנוסף, מזה שנים שנפלטים במסגרת פעילות המפעל, ריחות רעים, בעוצמות משתנות, המגיעים לישובים סמוכים, תוך גרימת מפגע סביבתי קשה וסבל ממשי לתושבי הישובים הנ"ל והשוהים בסמיכות.

המדובר בריחות חריפים ובלתי נסבלים, הנוצרים כתוצאה מהפעילות השוטפת של המפעל.

העתק ריכוז פניות מדגמי במוקד עיריית רמלה והמשרד לנגנת הסביבה בתלונות על ריחות ואבק מהמפעל (נמסר לאחר פניות לפי חוק חופש המידע), בשנים 2018-2022, **מסומן כנספח 1**, מצ"ב לתובענה.

ה. להשלמת התמונה, על מנת להבין את ההיסטוריה של המפגע ואופן פעילותו של המפעל, יפורטו האירועים משנת 2017 ואילך, אשר מצביעים על הפרות חמורות כענין שבשגרה, הפרת דינים, אי קיום התחייבויות, אי עמידה במועדים, אי דיווח לגופים המפקחים בזמן אמת, וזיהום הסביבה.

השתלשלות האירועים משנת 2017 ועד 2023-

ו. במכתב ממשרד להגנת הסביבה למפעל מיום 11.5.2017, שכותרתו "חוות דעת, תוצאות ניטור סביבתי פברואר 2017" צויין בין היתר כי: "כמפורט בתוספת הראשונה לתקנות אוויר נקי (ערכי איכות אוויר) (הוראות שעה) התשנ"א 2011, ריכוז מרבי מותר לחומר חלקיקי מרחף הינו 300 מיקרוגרם למ"ק. במקרים המפורטים להלן נמצאו חריגות....."

בתוספת הראשונה הנ"ל ריכוז אבק שוקע מרבי מותר הינו 20 טון לקמ"ר. על פי תוצאות שהוגשו, הריכוז בנקודה "מערב" היה 29.6 טון לקמ"ר."

העתק מכתב מהמשרד למפעל מיום 11.5.2017, **מסומן כנספח 2**, מצ"ב לתובענה.

ז. ביום 10.4.2019, נקבע ע"י המשרד להגנ"ס כי על המפעל לדאוג להעברת נתוני ניטור רציף בארובה לממונה על כך במשרד:

1. נתוני הניטור הרציף יועברו בזמן אמת באופן רציף, מקוון ואוטומטי לבסיס הנתונים הארצי (ראה פרטים בנספח הטכני שלהלן).

2. הנתונים יועברו בתדירות של אחת לחצי שעה, לכל הפחות.

3. על בעל מקור הפליטה לבדוק את שלמות הנתונים המועברים לבסיס הנתונים הארצי, ולדווח בכתב באמצעות דוא"ל לח"מ על נתונים חסרים, בתוך 3 ימי עבודה ממועד המדידה.

נקדים ונציין כבר עתה, כי המפעל הפר הוראה זו ברגל גסה.

נוהל העברת נתוני ניטור רציף בארובה לממונה מיום 10.4.2019, מצורף ומסומן **כנספח 3**.

ח. בדו"ח סיוור במפעל מיום 24.11.2019, שנערך ע"י רכזת איכות אוויר במשרד להגנת הסביבה, צוין בין היתר כי: " נצפו פליטות אבק בלתי מוקדיות במהלך דקות ארוכות בתחתית מגדל החימום של קו 2. המקור לפליטה זו לא נצפה בבירור.... במהלך שני הסיוורים שבוצעו במפעל נצפו פליטות אבק מוקדיות ולא מוקדיות. במהלך דיגומי הפתע התגלו חריגות בחלקיקים."

בתאריכים 16.7.2019, 18.7.2019 ו- 4.8.2019 נערכו סיוורים במפעל ע"י גבי אירה אלימלך, רכזת איכות אוויר במשרד. במסמך מיום 24.11.2019 המסכם את הסיוורים, נקבע כי המשיבה חורגת בערכי הפליטה, לא תיקנה

ארובה למרות הבטחותיה וזאת באופן שלא מאפשר מדידה תקינה, ובהפרותיה דורסת ברגל גסה את הוראות סעיף 4 להיות הפליטה ונספח 1א לו, הקובע ערכי פליטה מירביים :

סיכום סיור מיום 16.7.19

משתתפי הסיור : מירב מעתוק גביש והח"מ.
 במועד זה תוכננו על ידי דיגומי פתע בארובות שני הכבשנים. כבשן 2 לא היה פעיל בעת הגעתי למפעל ועל כן בוצעו דיגומי אוויר בארובת כבשן 1 לפרמטרים של : $PM, Cl_2, HF, HCL, NOX, TOC$, בארובת טחנה 12 בוצע דיגום לחלקיקים (מצ"ב תוצאות הדיגום שבוצעו).
 בעת הצבת הדיגום בטחנה 12 התברר כי **לא בוצעו** התיקונים הנדרשים לארובה זו והיא אינה עומדת בתקינות ארובות, על כן הדיגום שבוצע אינו עומד באיזוקינטיות.

במהלך הצבת הדיגום בוצע סיור במפעל, נצפו פליטות אבק במתקנים הבאים :

1. פליטת אבק הנראה לעין מארובת טחנה 11.
2. בעת פריקה למשאית בסילו 13 נצפתה פליטת אבק בלתי מוקדית.
3. אבק נראה יוצא מסילו הצמוד למערום מגרוף 2, גם מחלונות המסוע נראו פליטות אבק.
4. אבק נפלט מהגג של סילו אפר הפחם (מצ"ב תמונה מס' 1).

במעמד הסיור הוסבר כי לא מבוצעת תחזוקה יזומה של מתקני הייצור באופן שוטף מלבד לטיפול שנתי שמבוצע בכבשנים, רק לאחר גילוי תקלה באמצעות מערכות הבקרה מתבצע תיקון וטיפול בהתאם.

סיכום הפרות היתר פליטה :

1. תקינות ארובות : בסיור מיום 16.7.19 בבואנו לדגום את ארובת טחנה 12 היא נמצאה לא תקינה, כך שהתשתית בה לא התאימה לדיגום איזוקינטי, כתוצאה מכך דיגום הפתע בוצע בה באופן לא איזוקינטי.
 כפי שנרשם על ידי גם בסיכום הסיור מיום ה-19.10.4.19 עודכנתי ע"י מירב ב-12.9.2018 במייל כי הושלמו כל התיקונים הנדרשים לארובות המפעל שלא עמדו בתקינות הארובות. בסיור מיום ה-19.10.4.19 נדרשתם : " לחגיש את נספח ה'10 מעודכן עם החתימות הנדרשות ואישור ממונה בטיחות" עד ליום ה-30.6.19. עד ליום כתיבת מסמך זה הנספח לא הוגש.
 הנושא מהווה הפרה של סעיף 4.א. בהיתר הפליטה המורה כי " הארובות המפורטות בנספח 1(א) והנדרשות בדיגום, יהיו מצוידות בפתחי דיגום, במרפסות, ובמשטחי דיגום וכן באמצעי גישה נוחים ובטוחים אליהם, בהתאם לנוהל בדיקת מזהמי אוויר בארובה. "
2. ביצוע דיגומים תקופתיים בארובות : עודכנתי ע"י מירב מעתוק כי הזנות הדיגומים בוצעו.
3. פליטות אבק : במהלך שני הסיורים שבוצעו במפעל נצפו פליטות אבק מוקדיות ולא מוקדיות.
4. חריגות בדיגום חלקיקים בארובה 2- במהלך דיגומי הפתע התגלו חריגות בחלקיקים על פי הטבלא הבאה :
- 5.

תאריך הדיגום	ריכוז נמדד חלקיקים כבשן 2 (מ"ג/מק"ת)	ערך פליטה עבור חלקיקים כבשן 2 (מ"ג/מק"ת)	אחוז חריגה מתקן כספית על פי היתר הפליטה
18.7.19	42.8	20	114%
4.8.19	31.2	20	56%

חריגות אלו מהוות הפרה של הערך הקבוע בטבלא בנספח 1 (א) בהיתר הפליטה.

דו"חות סיור ומסמך מיום 24.11.2019 ובו סיכום הסיורים, מצורף ומסומן **כנספח 4**.

בתגובת המפעל לדו"ח הסיור הנ"ל, צוין כי המדידות משקפות גם תרומת גורמים נוספים באזור וכי "מפעל נשר רמלה פועל כדי לשפר עוד יותר פעילותו בנושא מניעת פליטות אבק. כאמור מטאטא כבישים נוסף הוזמן ויכנס לפעולה בשבועיים הקרובים, לתגבור פעילות המטאטא הקיים. בנוסף, אנו פועלים כל העת בנושא רענון נהלי עבודה בכל הקשור לעבודות ניקיון במתקני המפעל (לדוגמא, למניעת שפיכת חומר מנקודות גבוהות בעת ניקיון, ובמקום זאת איסוף החומר)".

העתק תגובת המפעל, **מסומן כנספח 5**, מצ"ב לתובענה.

ט. בהתראה ששלח המשרד להגנת הסביבה למפעל בגין הפרת הוראות מכח חוק אוויר נקי והזמנה לשימוע מיום 4.2.2020, צוין בין היתר, כי בעקבות ממצאי סיורים שנערכו במפעל במהלך שנת 2019, עולה חשד כי המפעל מפר תנאים בהיתר הפליטה שניתן לו וכי:

6.8. בשנים 2018 ו-2019 המשרד ערך דיגומים סביבתיים בנקודת הדיגום במחסן הלוגיסטי ברמלה, אשר נמצאת על גדר המפעל, תוצאות דגימות אלה מפורסמות באופן שוטף באתר של מנ"א. מהתוצאות עולה כי ישנן חריגות מערכי סביבה. חריגות אלה מהוות זיהום אוויר חזק או בלתי סביר בניגוד לסעיף 3 לחוק. להלן החריגות:

עוד צוין בין היתר כי נתגלו גם חריגות בפליטת PM 10 של חלקיקים נשימים, חריגות בריכוזי ארסן בכלל החלקיקים המרחפים (במסמך צוין כי "ארסן הינו מתכת כבדה, חשיפה נשימתית לארסן עלולה לגרום לשלל השלכות בריאותיות בהן מחלות ומומים בעוברים") וחריגות מערכי פליטה עבור כספית (במסמך צוין כי "כספית מוגדרת כמזהם מסרטן סביר, העלול לסכן עוברים ואת מערכת העצבים האנושית").

העתק ההתראה והזימון לשימוע מיום 4.2.2020, מסומן כנספח 6, מצ"ב לתובענה.

י. ביום 6.2.2020, נערכה פגישה בין נציגי המשרד להגנת הסביבה לנציגי המפעל, בנושא הצגת טיוטה חדשה לעדכון היתר הפליטה של מפעל נשר רמלה. במסמך מיום 13.2.2020 ובו סיכום הפגישה, נכתב כי בידי המשרד ראיות ותלונות רבות המעידות על ליקויי תחזוקה, פליטות בלתי מוקדיות של חלקיקים וחריגות רבות. עוד צוין כי המשרד מוטרד מהעניין, ונדחתה בקשת המפעל לביצוע "הרצה של טחנה 13" לאור חריגת המפעל מתקן הסביבה ולאור העובדה הפשוטה לפיה המפעל לא יכול להפעיל את הטחנה ללא היתר פליטה.

סיכום פגישה בנושא היתר הפליטה של מפעל נשר רמלה מיום 6.2.2020, ומסמך שנערך ביום 13.2.2022, מצורף ומסומן כנספח 7.

יא. בהמשך, ולאחר שנשלחה למפעל התראה נוספת וזימון לשימוע (מיום 17.2.2020), ניתנה ביום 8.7.2020 החלטת המשרד להגנת הסביבה בשימוע שנערך למפעל, במסגרתה ניתנה התייחסות מפורטת גם לטענות המפעל, אשר סוכמה כהאי לישנא:

סיכום:

31. המשרד רואה בדאגה רבה את העובדה כי מסמך המוענה לשימוע אינו מעיד על לקיחת אחריות מצד המפעל באשר לבחינה לעומק לסיבות לחריגות שפורטו, ולחובתו למנוע מפגעים ומטרדים לסביבה ולשמור על בריאות הציבור והסביבה.

32. לאחר בחינה מעמיקה של טיעוני המפעל אל מול הראיות שעמדו בבסיס ההתראות והשימוע, המשרד השתכנע שרוב הראיות עומדות בעינין על בסיס מוצק, וכי העבירות הנטענות אכן נעברו ע"י המפעל (גם מנכ"ח אוויר נקי וגם מנכ"ח חוק החומרים המסוכנים).

33. לאורך המסמך המפעל מצהיז על כוונות לבצע פעולות כאלה ואחרות על מנת לצמצם מפגעים וזיהומים לסביבה, אולם בפועל לא הוצגה במסגרת השימוע תכנית סדורה להפחתת פליטות הכוללת לוחות זמנים ליישום.

34. לפיכך, המפעל נדרש להעביר עד ליום 01.08.2020, את המסמכים כדלהלן:

34.3. מהנתונים המוצגים על ידכם, עולה כי קיימת חריגה משמעותית מאוד (פי 3) בין הריכוזים שנמדדו ע"י המשרד ועל ידכם בארובה, לעומת הניטור הרציף. הנכם נדרשים לערוך בדיקה מעמיקה ולהסביר מדוע מכשיר הניטור הרציף מצביע על פערים משמעותיים אלה.

35. בהתאם לתוכן המסמכים הנ"ל, יקבל המשרד החלטה לגבי המשך הליך האכיפה. יחד עם זאת, נציין כי המשרד שוקל, לאור הממצאים הקיימים, הגשת בקשה להטלת עיצום כספי ו/או חקירה פלילית בגין ההפרות בתנאי היתר הרעלים והיתר הפליטה.

העתק החלטה בשימוע מיום 8.7.2020, מסומן כנספח 8, מצ"ב לתובענה.

יב. לא למותר לציין כי החלטה בשימוע התקבלה גם על בסיס חוות דעת מומחה, אשר ניתנה ע"י פרופ' חגי לוי, שהינו רופא מומחה לבריאות הציבור, במסגרתה נבחנו המשמעויות הבריאותיות כתוצאה מפליטות כספית חריגות מהמפעל ואשר סוכמה כך:

במקרה שלפנינו, קיימות ראיות לחריגות רבות, חוזרות ונשנות בפליטות כספית ממפעל "נשר". בניגוד לטענת החברה, כל פליטה של כספית לאוויר היא מסוכנת לסביבה ולבריאות האדם. עם זאת נקבעו, בהתאם לחוק אוויר נקי, היתרי פליטות. במקרה זה קיימות חריגות חוזרות ונשנות מהיתרי הפליטות. היעדר הנתונים המלאים בדבר השפעת הפליטות על הסביבה איננה יכול להוות "כרטיס פתוח" לזהם את הסביבה, בניגוד להיתר הפליטה, בניגוד לחוק אוויר נקי, ותוך סיכון הסביבה והאדם.

העתק חוות הדעת שנתן פרופ' חגי לוי בתמיכה להחלטה בשימוע משנת 2020, מסומן כנספח 9, מצ"ב לתובענה.

יג. על אף השימוע והמסקנות הברורות שנתקבלו במסגרתו, המשיך המפעל, כהרגלו מזה שנים, בזיהום האוויר והפצת המטרדים. במהלך שנת 2021, נערכו במפעל שני סיורים מטעם המשרד להגנת הסביבה (15.8.2021, 28.11.2021) ובהמשך נשלח למפעל ביום 13.2.2022 זימון נוסף לשימוע והתראה מאחר ו"עולה חשד כי המפעל עובר על חוק אוויר נקי ומפר תנאים בהיתר הפליטה ועדכוניו". בין היתר צויין בהזמנה לשימוע, כי:

2.2. בעמדות ההזנה לכבשן מסי 2, בתהליך פריקת חומרי הגלם, נצפו מפגעי אבק. יצויין כי הופעלו תותחי מים בעת הפריקה אך זרם תותחי המים היה חזק מידי וגרם להרחפת האבק ולא לשקיעתו.

...

2.3. כמות התקלות במפעל מאז חודש מרץ 2021 עלתה במידה משמעותית.

...

3.2. מנתוני מערכת הניטור הרציף המשודרות למשרד באופן מקוון בזמן אמת, בתאריך 10.11.2021 תועדו 5 חריגות חצי שעתיות של כספית (לא דווח כי קיימת תקלה). מדובר בחריגות שברובן אחוז החריגה בהן משמעותי וגבוה.

...

החריגות כאמור בסעיף 3.1, 3.2 ו-3.3 לעיל מערך הפליטה של כספית מהוות זיהום חזק ובלתי סביר מכוח חוק אוויר נקי, התשס"ח -2008 כפי שמראה חוה"ד של הגב' אירה אלימלך מפברואר 2022
מפעל נשר חורג מערכי הפליטה שנקבעו עבורו לכספית בהיתר הפליטה שלו ולכן האמור מהווה הפרה של סעיף 3(ב)(2) בחוק:

העתק הזימון לשימוע משנת 2022, **מסומן כנספח 10**, מצ"ב לתובענה.
העתק סיכום השימוע שנערך למפעל ביום 13.3.2022, **מסומן כנספח 11**, מצ"ב לתובענה.

יד. ביום 28.4.2022, נשלחה למשיבה הודעה על כוונה להטיל עליה עצום כספי לפי חוק אוויר נקי, בה צוין בין היתר, כי :

ה. **חריגות מערכי פליטה עבור המזהם "חלקיקים":**

ה.1. בתאריך 18.7.2019 נערכה ע"י גורמי הפיקוח במשרד בדיקת פתע לאיכות הגזים הנפלטים לאוויר מארובת כבשן 2 של המפעל. בהתאם לממצאי הבדיקה (דו"ח בדיקה), נמצא כי ריכוז המזהם "חלקיקים" בגזי הפליטה שנפלטו לאוויר מהמפעל חרג מערך הפליטה הקבוע בהיתר הפליטה שלו. באותה בדיקה נמדד ריכוז חלקיקים של 42.8 מ"ג/מק"ט כאשר הריכוז המרבי המותר למזהם זה עומד על 20 מ"ג/מק"ט בלבד. ריכוז זה של חלקיקים חרג בכ-114% מעל ערך הפליטה המותר. חריגה זו מתקיימת גם לאחר הפחתת רווח בר-סמך של 30%.

■ **מצ"ב דו"ח בדיקת גזי פליטה מארובת כבשן 2 מתאריך 18.7.2019 - מסומן כנספח ב'**

ה.2. בתאריך 4.8.2019 נערכה בדיקת פתע נוספת בארובת כבשן 2 של המפעל מטעם המשרד בה נמדד ריכוז המזהם "חלקיקים" 31.2 מ"ג/מק"ט. חריגה בכ-56% מעל ערך הפליטה המותר. חריגה זו מתקיימת גם לאחר הפחתת רווח בר-סמך של 30%.

■ **מצ"ב דו"ח בדיקת גזי פליטה מארובת כבשן 2 מתאריך 4.8.2019 - מסומן כנספח ג'**

ה.3. בתאריך 7.6.2020 נערכו בדיקות פתע בארובות 2 הכבשנים במפעל. בארובת כבשן 2 נמדד ריכוז המזהם "חלקיקים" 47.6 מ"ג/מק"ט. חריגה בכ-138% מעל ערך הפליטה המותר. חריגה זו מתקיימת גם לאחר הפחתת רווח בר-סמך של 30%.

העתק ההודעה על כוונה להטיל עיצום כספי מיום 28.4.2022, **מסומן כנספח 12**, מצ"ב לתובענה.

טו. ביום 8.5.2022, שיגר המשרד מכתב למפעל, בו נדרש להסביר מדוע מכשירי הניטור משדרים **באופן חלקי נתונים בחוסר**, למרות שהם במצב פעיל (הדבר השפיע כמובן על תוצאות הפליטה המתועדות לטובת המפעל, ומעלה חשד מפני העלמת מידע).

העתק מכתב המשרד למפעל מיום 8.5.2022 מצורף **כנספח 13**.

טז. בהמשך, ניתנה ביום 6.6.2022, ע"י המשרד להגנת הסביבה החלטה בשימוע, בה צוין כי :

המשרד בחן לעומק את הטענות שהועלו ע"י המפעל, ומצא שלמרות שאפשר לקבל חלק מהטענות, עדיין נותרו הפרות של המפעל על תנאי היתר הפליטה, ולפיכך, מחוז המרכז יעביר המלצה להטלת עיצום כספי בגין ההפרות.

העתק מכתב המשרד למפעל מיום 6.6.2022 ובו החלטה בשימוע מיום 13.3.2022, **מסומן כנספח 14**, מצ"ב לתובענה.

יז. ביום 20.7.2022, שיגר המשרד למפעל התראה נוספת בגין הפרת הוראה 14(א)(2) ובהתאם לסעיף 13 לחוק אויר נקי, התשס"ח-2008, תוך הדגשת העובדה לפיה הדבר מהווה עבירה על סעיף 63(א)(1) ו-63(ב)(2) לחוק זה.

בהתראה מפורטים ממצאים "מסמרי שיער" אודות כמות התקלות, הפליטות האסורות, הפרת היתר הפליטה והדין, והזלזול של המשיבה בחומרת הדברים.

מכתב התראה מהמשרד להגנ"ס מיום 20.7.2022, מצורף **כנספח 15**.

יח. ביום 17.8.2022, ניתנה החלטת הממונה לפי חוק אוויר נקי, תשס"ח 2008 (להלן – **הממונה**) להטיל על המשיבה עיצום כספי בסך 5,991,680 ₪, וזאת בגין הפרותיה את תנאי היתר הפליטה תחתיו פועל המפעל, הפרות בדמות חריגות בריכוז מזהמי אוויר – "חלקיקים" ו"כספית ותרכובותיה" שנפלטו מארובת כבשן 2 במפעל. בהחלטה צוין בין היתר כי:

ה. יתרה מכך, גם מנתונים שהועברו על ידי המפעל בעבר, עלה כי קיימת חריגה משמעותית מאוד (פי 3) בין הריכוזים שנמדדו ע"י המשרד ועל ידכם בארובה, לעומת הניטור הרציף, שכפי שציינתם נבדק זמן קצר קודם לבידוק הפתע. המסקנה היא, שהניטור הרציף של **חלקיקים** אשר דווח על ידי המפעל אינו משקף את המצב לאמיתו, ועולה ספק באשר לאמינותו. על כן, המפעל נדרש לערוך בדיקה מעמיקה ולהסביר מדוע מכשיר הניטור הרציף מצביע על פערים משמעותיים אלה. עד היום המפעל לא ידע להסביר את הנושא.

ו. הטיעון של המפעל לפיו על פי רוב הארובות במפעל לא חרגו בפליטות, אינו סותר את הנתונים לפיהם בדיגום הפתע הרנדומלי של המשרד נתגלו חריגות בערכי הפליטות.

28. יצוין כי נוכח האמור לעיל, קיים במשרד חשש גדול לפיו תוצאות הניטור הרציף של **חלקיקים** שהמשרד המשיך לקבל מהמפעל, לא ייצגו את המצב לאשורו באותה עת שנערך דיגום הפתע, שכן תוצאות הניטור הרציף הצביעו על ערכים שונים מאלה שנתגלו במהלך דיגומים בארובה, בין אם שבוצעו ע"י המשרד ובין אם שבוצעו ע"י המפעל.

...

30. אשר לטענות בדבר מועדי הדיגומים – זה טבעם של דיגומי פתע. הם נעשים במועדים שקובע הרגולטור למפוקח ואינם בהכרח קשורים למועדי ההשקעות של המפעל, אלא נתונים לשק"ד הרגולטור. כך למשל, ההתראה הראשונה יצאה למפעל בפברואר 2020. יודגש כי דיגומי הפתע שבוצעו לאורך השנים, בערך בתדירות של כפעם בשנה, הראו באופן עקבי כי קיימות חריגות בריכוז **החלקיקים** בארובת כבשן 2 והמפעל עצמו מצהיר על כך שהוא מבצע שדרוג של המשקע האלקטרוסטטי בהשקעה של מליוני שקלים בעקבות החריגות שהתגלו. **כך שהמפעל מכיר, הלכה למעשה, בצורך בשדרוג מערכות ההפחתה שלו בשל החריגות הקיימות בהן.**

העתק החלטת הממונה על הטלת עיצום כספי מיום 17.8.23, **מסומן כנספח 16**, מצ"ב לתובענה.

יט. בעקבות ההחלטה על הטלת העיצום הכספי, הגישה המשיבה עתירה בבית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים, כנגד ד"ר צ. גלין, "הממונה" ובה עתרה להורות לו ליתן טעם מדוע לא יבטל את החלטתו.

העתק עתירת המפעל נגד החלטת המשרד (ללא נספחיה), מסומן כנספח 17, מצ"ב לתובענה.

מטעם הממונה הוגש כתב תשובה לעתירה, לפיו ההחלטה להטלת העיצום הכספי הינה סבירה ומתבקשת, לאור הממצאים שהוצגו בפניו והוראות הדין הרלבנטיות וכן "כי למעשה, העותרת אינה חולקת על כך שמבחינה עובדתית אכן נמצאה מפרה את תנאי היתר הפליטה מכוחו פועל מפעלה. אלא, שתחת קבלת הדין עליה, מבקשת העותרת להעלות טענות מטענות שונות בגינן יש לטעמה לבטל את עיצום שהוטל עליה ולחילופין, להפחיתו. ודוק, בין הפרותיה של העותרת את היתר הפליטה שניתן לה - פליטות כספית לאוויר החורגות מהמותר לה לפי היתר הפליטה. המשרד להגנת הסביבה פנה לפרופ' חגי לוי, רופא מומחה בבריאות הציבור, על מנת ללמוד אודות המשמעויות של חריגות אלה. חוות דעתו של המומחה אינה משתמעת לשתי פנים ולפיה "כל פליטה של כסיפית לאוויר היא מסוכנת לסביבה ולבריאות האדם".

עוד צוין בכתב התשובה, בהתייחס לחריגות מערכי הפליטה ביחס למזהם "חלקיקים", כי :

ביום 18.7.2019 נערכו על ידי גורמי הפיקוח של המשרד להגנת הסביבה דיגומי פתע בארובת כבשן 2 מהם עלה כי ריכוז המזהם "חלקיקים" בגזי הפליטה שנפלטו לאוויר מהמפעל עמד באותה עת על 42.8 מ"ג למק"ת כאשר, כאמור, הריכוז המירבי המותר למזהם זה עומד על 20 מ"ג למק"ת בלבד.

ביום 4.8.2019 נערכה בדיקת פתע נוספת בארובת כבשן 2 של מפעלה של העותרת בה נמצא כי ריכוז המזהם "חלקיקים" באותו מועד עמד על 31.2 מ"ג למק"ת.

ביום 7.6.2020 נמצא, בדיגום פתע, כי ריכוז המזהם "חלקיקים" בארובת כבשן 2 עמד על 47.6 מ"ג למק"ת. לא למותר לציין כי שלוש החריגות שנמצאו מתקיימות גם לאחר הפחתת רווח בר-סמך של 30%. כן יש לציין כי ממצאים אלה, וליקויים נוספים שנמצאו על ידי גורמי המשיב במהלך סיורים שערך המשיב במפעלה של העותרת, דווחו לה בזמן אמת – ר' לעניין זה דו"ח הסיור מיום 24.11.2019 ובו פירוט, בין היתר, אודות הדגימות שנערכו ביום 18.7.2019 וביום 4.8.2019. כן ר' המכתב שנשלח לעותרת מיום 21.7.2020 המפרט אודות החריגות שנמדדו ביום 7.6.2020.

העתק כתב התשובה של המשרד לעתירת המפעל (ללא נספחיה), מסומן כנספח 18, מצ"ב לתובענה.

כ. לאחר דיון, חזרה בה המשיבה מהעתירה, אשר נמחקה, בפסק דין מיום 23.2.2023.

העתק מפסק הדין בעתירת המפעל נגד החלטת המשרד, מסומן כנספח 19, מצ"ב לתובענה.

כא. ביום 21.9.2022, שיגר המשרד מכתב למפעל, ובו צוין כי המפעל מציג נתונים חסרים בלבד, תוך הפרת סעיף 17ד' להיתר הפליטה החדש והישן-

מבדיקת נתונים שהתקבלו מהמפעל בעת תקלות מתחילת שנת 2022 התגלו **חוסרים משמעותיים** הן ברציפות הנתונים של מערכות הניטור הרציף והן בכלל הדיווחים שהמפעל מחוייב להעביר לידי המשרד מכוח היתר הפליטה היישן והחדש.

3. מהבדיקה שערכתי עולה כי קיימת הפרה של סעיף הדיווח בהיתר היישן והן החדש, כך שאינכם מעבירים את הדיווחים המיידיים והמפורטים באשר לתקלות אשר התרחשו במפעל כנדרש. מצורפת טבלה של הדיווחים החסרים. אנא השלמתם של כלל הדיווחים המפורטים עד ה 20.10.22.

העתק מכתב המשרד למפעל מיום 21.9.2022, מצורף **כנספת 20**.

כב. ביום 18 ביולי 2023, קיים המשרד להגנת הסביבה שימוע למנהלי המפעל בגין הפרות שונות. הפרות אלו כוללות בין השאר פליטות בלתי מוקדיות וחריגות מערכי הפליטה הקבועים בהיתר לחלקיקים בארובות. עוד נמצא כי בכמה אירועים, לא מסרה המשיבה למשרד נתונים על אודות ליקויים, תקלות ופליטות חריגות, כמתחייב מהיתר הפליטה של המפעל.

בעקבות הפרות של היתר פליטה ושל חוק אוויר נקי, שוב הוציא המשרד להגנת הסביבה צו מנהלי למפעל, הצו מורה על מניעה או צמצום של זיהום אוויר לפי סעיף 45 בחוק אוויר נקי. במסגרת הצו, הורה המשרד להגנת הסביבה למפעל נשר להפסיק את כלל הפעולות הגורמות לזיהום אוויר מהמפעל ולפעול בכל האמצעים הדרושים למניעתו או לצמצומו של זיהום אוויר שעלול להיגרם.

העתק הודעת המשרד להגנת הסביבה מיום 2.8.2023, אודות השימוע מיום 18.7.2023 והצו לפי סעיף 45 לחוק אוויר נקי, מצ"ב **כנספת 21**. (הצו עצמו הוזמן במסגרת בקשת מידע שהוגשה למשרד, וטרם הגיע למשרד ב"כ המבקשים. הצו יצורף מיד עם הגיעו).

כג. פעילותה המקוממת של המשיבה, הביאה את הציבור להגיש כמות חריגה של התנגדויות לבקשת היתרי הפליטה של המשיבה, בהם מתוארים הסבל והסיכון היומיומיים שהינם מנת חלקם של התושבים, בעל כורחם.

העתק חלק מההתנגדויות הציבור והישובים להיתרי הפליטה, מצ"ב **כנספת 22**.
קישור להיתר הפליטה למפעל נשר מיום 21.6.2022-

https://www.gov.il/he/Departments/dynamiccollectors/permit_emission?skip=10&name=%D7%A0%D7%A9

כד. התנהלותה של המשיבה עומדת גם בניגוד לתנאי רישיון העסק שלה מיום 26.10.2009, הקובע בסעיף 13 כי אסור שפעילות המשיבה תגרום למפגע ריח, והקובע בסעיף 19(ב)(1) חובת דיווח ויידוע בזמן אמת, וכן את ערכי הפליטה המירביים (ר' טבלה א') שהמשיבה חרגה מהם (ראה למשל, כספית).

העתק רישיון העסק של המשיבה ותנאיו, מצ"ב **כנספת 23**.

כה. המחוקק הדגיש עד כמה חשוב לפעול בהתאם לתנאי רישיון עסק, וקבע שפעילות בניגוד לתנאים, מהווה הפרה שסנקציה פלילית בצידה,, ראה סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, הקובע מאסר של עד 18 חודשים או קנס למי שפועל בניגוד לתנאי רישיון עסק.

כו. על כל אלו יש להוסיף כי המשיבה אף הפרה את חוק עזר לרמלה (תברואה וסילוק מפגעים), תשל"ה-1975, בו נקבע כי אין לגרום למפגע סביבתי מהסוג הנ"ל: ס' 2 מגדיר מפגע כך-

(21) בית חרושת, בית מלאכה, מקום עבודה או מחסן מכל סוג שהוא המוחזקים במצב לא נקי, או שהצפיפות בהם עלולה לגרום נזק לבריאות, לדעת התברואן;

(22) כל אבק או פסולת הנוצרים במהלך העבודה בבית חרושת, בבית מלאכה או במקום עבודה מכל סוג שהוא, הגורמים או העלולים לגרום נזק לבריאות, לדעת התברואן;

(27) גרימת רעש, גזים או ריחות במידה בלתי סבירה;

העתק חוק העזר, מצ"ב כנספח 24.

כז. המפגעים "זכו" לאין-ספור סיקורים בעיתונות הארצית והמקומית. תושבי הסביבה קיימו ומקיימים הפגנות, ודי ב"מבט חטוף" בדיונים על הנושא ברשתות החברתיות ובדיונים ציבוריים שונים, כדי לספק טעימה "על קצה המזלג" מתסכולם וסבלם הרב של התושבים המהווים "קהל שבוי".

עקב "קול הזעקה" והענין הציבורי הרב, דנה כנסת ישראל בהיתר הפליטה של המשיבה, במסגרת הוועדה המיוחדת לצמצום פערים חברתיים בפריפריה. ראה דיון מיום 30.5.2023.

<https://main.knesset.gov.il/News/PressReleases/pages/press30052022d.aspx>

העתק דוגמאות לכתבות, סיקורים ושיחות בענין המפגעים מהמשיבה, מצ"ב כנספח 25.

הזמנה להפגנה אחת מיני רבות, שנקבעה ליום 7.9.2023-

XXX
**נשר מרוויחים
אנחנו נחנקים**

אבי פישר לן בלוטניק אלדד בן משה

באים להזכיר לנשר שהרווחים שלהם - הם הזיהום שלנו.

תושבי עוטף נשר דורשים אוויר נקי.

יום חמישי 07.09.23 8:30 בכניסה למפעל נשר רמלה
GREEN COURSE מנגמה ירוקה الانتجاه الأخضر

הפגנה! כי נחנקנו! מגיעים עד מפעל נשר, מגיע לנו לנשום אוויר נקי 📍

📌 מפעל המלט "נשר" שברמלה לא עומד בתקנות הפליטה של משרד לאיכות הסביבה כבר שנים.

📌 המפעל שם פס על הבריאות שלנו, התושבים באזור, ואנחנו ממשיכים לנשום אוויר מסרטן.

📌 המשרד להגנת הסביבה הוציא למפעל נשר צו מנהלי כדי להפחית את זיהום האוויר שנפלט ממנו.

📌 המפעל היה צריך להגיש תכנית להפחתת הזיהום עד ליום ראשון האחרון (ה3.9) ושוב זילזלו בבריאות של כולנו! לא פרסמו תוכנית לציבור!

אנחנו לא נשתוק.

מנהלי מפעל נשר

אבי פישר

אלדד בן משה

לן בלוטניק

אנחנו באים לעשות לכם קבלת פנים במפעל הסרטן שלכם.

יום חמישי

8:30 בבוקר

צומת מפעל נשר 📍

חוות דעת מומחית-

כח. הטענות שבבקשת האישור והתובענה, נתמכות בחוות דעת מומחה שנערכה בידי גב' **סומיה פלאח**, שכינה בעבר כממונה על היתרי פליטה, באגף איכות אוויר של המשרד להגנת הסביבה. המומחית קובעת בחוות דעתה, על בסיס מידע שנאסף, **כי נמצאו חריגות מתמשכות בפליטת מזהמים מסוכנים ממפעלה של המשיבה, חלקן בשיעור גבוה ביותר, ובחריגה מהתקן ו/או מהערכים שנקבעו בתנאי רישיון העסק שניתן לה**. המומחית קובעת כי המשיבה הפרה חזור והפר את הוראות החוק, את היתרי הפליטה, את רישיון העסק ואת הנחיות המשרד להגנת הסביבה, גרמה למטרדים סביבתיים חריפים, לזיהום אוויר חזק או בלתי סביר ופגעה קשות באיכות חייהם של השוהים בסביבה ובבריאותם או למצער, סיכנה מוחשית את בריאותם.

כט. חוות הדעת נערכה לאחר איסוף מסמכים בהיקף נכבד, שחלקם נתגלו **לאחר ביצוע פניות לפי חוק חופש המידע למשרד להגנת הסביבה ולעיריית רמלה**. כנגד המשרד להגנת הסביבה, נוהלה אף עתירה לפי חוק חופש המידע, שהוגשה בידי ב"כ המבקשים, במסגרתה נחשף ונמסר חלק מהמידע המבוקש. **פרטי ההליך - עת"מ 38682-10-22 נ. המשרד להגנת הסביבה**.

ל. בנוסף, נוהלה בקשה לעיון בתיק בית המשפט במסגרתו הגישה המשיבה עתירה כנגד העיצום הכספי על סך 6 מיליון ₪ שהושת עליה ע"י המשרד להגנת הסביבה. **פרטי ההליך - עת"מ 45984-10-22 נשר נגד המשרד להגנת הסביבה**.

לא. בסיום איגום המסמכים, הצלבת נתונים וניתוחם, חברו להם יחדיו המידעים לכדי "**התצורף המשפטי**" אשר אינו מותר מקום לספק באשר לקיומם של מפגעים סביבתיים קשים, הנובעים מניהול כושל ובלתי חוקי של המשיבה, באופן שגרם לנזקים ברי פיצוי לקבוצה.

העתק חוות דעת המומחית, **מסומן כנספח 26**, מצ"ב לתובענה.

לב. היות והאוכלוסייה בסביבת המפעל חשופה ומושפעת **ברמה מיידי** מפעילותה, היה ניתן לצפות מהמשיבה לאמץ נהלי תחזוקה והפעלה אף מחמירים יותר מהסטנדרט החוקי, או לפחות לפעול באופן סביר לפי הסטנדרט החוקי המינימלי. אולם ציפיות לחוד ומעשים לחוד. כפי שפורט לעיל, המשיבה פעלה וממשיכה לפעול בניגוד לדין, למרות התראות חוזרות ונשנות והוראות מטעם המשרד להגנת הסביבה, ועל אף השימועים שנערכו לה והקנסות שהוטלו עליה.

לג. התושבים הסובלים מהמטרדים שמקורם במפעל המשיבה, אינם בעלי המידע והאמצעים לדעת כי הם נושמים אוויר מזוהם, מסרטן ומסוכן, או לבחור את עיר מגוריהם ולדלג ממקום מגורים אחד למשנהו. בנסיבות אלו, כאמור, התושבים אינם אלא "**קהל שבוי**", בהינתן שאין להם ידע או ברירה, אלא לסבול מהמפגעים הסביבתיים הקשים. המשיבה, אשר מודעת למצוקת התושבים ולפערי המידע והכוחות, העדיפה לנצל את חולשת התושבים ואי מודעותם ולהמשיך לגרום למפגעים הסביבתיים על חשבון התושבים ובריאותם על אף הבנת השלכות מעשיה ומחדליה וקבלת התראות חוזרות ונשנות מהמשרד להגנת הסביבה.

לד. מטרת תובענה זו היא להביא קץ למעשיה ו/או מחדליה של המשיבה, ולגרום לכך ש"**המזהם-ישלם**" ולא הציבור. ראו בעניין זה ת"צ (מינהליים ת"א) 29117-03-13 **דב יעקובוביץ נ' מי הרצליה בע"מ** (נבו, 29.02.2016): "**לצורך הגנה על הסביבה ומניעת מפגעים יש לדאוג כי מי שמזהם לצד פעילותו חייב לשאת בעלויות. הדבר**

יביא לצדק סביבתי, בכך שמי שנהנה מהפעילות המזהמת יישא במחיר הזיהום או במניעתו, ואף יביא לצמצום הפעילות מקום שהמזהם יפנים את העלויות. יש חשיבות להכרה בעקרון "המזהם משלם" גם לעניין תובענות ייצוגיות, באשר יש להניח, כי הגשת תובענה ייצוגית וחשיפה אפשרית של המזיק לתשלום הנזק בגין יצירת מפגע סביבתי, הייתה מחייבת אותו לנקוט משנה זהירות על מנת להפחית את האפשרות לגרימת נזקים עתידיים."

אחריות נושא המשרה

בהתאם למסמכים רשמיים המשיב 2 מכהן כמנכ"ל המשיבה מזה שנים.

ראה סעיף 72 לחוק אוויר נקי, סעיף 16 לחוק למניעת מפגעים (תביעות אזרחיות) וס' 64 לחוק אוויר נקי, הקובע כך:

"(א) מעביד ונושא משרה בתאגיד חייבים לפקח ולעשות כל שניתן למניעת ביצוע עבירה לפי חוק זה בידי עובד מעובדיו, בידי התאגיד או בידי עובד מעובדי התאגיד, לפי העניין; המפר הוראה זו, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין.
 (ב) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי עובד, בידי תאגיד או בידי עובד מעובדי התאגיד, חזקה היא כי המעביד, או נושא המשרה בתאגיד, לפי העניין, הפר את חובתו לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.
 (ג) בסעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" – מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל, או בעל תפקיד אחר בתאגיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה, וכן דירקטור לעניין עבירה כאמור בסעיף 63(א)"

המשיב 2, כאמור, הוא מנהל פעיל במשיבה והמשיבה הפרה את הוראות הדין, פעם אחר פעם, ועל-כן, גם על המשיב 2 חלה אחריות בנוזיקין, מכוח תפקידו.

גם מבלי להידרש לחקיקה הקונקרטית, הרי שס' 12 לפקודת הנוזיקין (נוסח חדש), קובע את ההוראה הבאה:

"לענין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מייצע או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשרר אותם, יהא חב עליהם"
 הוראה זו מדברת בעד עצמה: מי ש"הרשה" ו"אשרר" מעשה או מחדל בנוגע לזיהומה של הסביבה, ישא באחריות על כך.

3. עילות התביעה של המבקשים

העילות עליהן מבססים המבקשים את התובענה, שאישורה כייצוגית מבוקש, הן כדלקמן:

הפרת חובה חקוקה

א. סעיף 63 לפקודת הנוזיקין, קובע כי:

(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

ב. בענייננו, הפרה המשיבה את הוראות החוקים הבאים:

1) הוראות סעיף 3 לחוק אויר נקי תשס"ח 2008 (להלן – חוק אויר נקי), (המחליף את סעיף 4 לחוק מניעת מפגעים), הקובע כי:

(א) לא יגרום אדם לזיהום אוויר חזק או בלתי סביר.

(ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), יראו זיהום אוויר כחזק או כבלתי סביר, בין השאר, כל אחד מאלה:

(1) חריגה מערכי סביבה שנקבעו לפי סעיף 6(א)(2);

(2) פליטת מזהם לאוויר בניגוד להוראות חוק זה.

2) הוראות סעיף 3 לחוק למניעת מפגעים, הקובע כי:

לא יגרום אדם לריח חזק או בלתי סביר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע, או עשוי להפריע, לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

עוולת מטריד ליחיד

ג. סעיף 44 לפקודת הנזיקין, קובע כי:

מיטרד ליחיד הוא כשאדם מתנהג בעצמו או מנהל את עסקו או משתמש במקרקעין התפושם בידו באופן שיש בו הפרעה של ממש לשימוש סביר במקרקעין של אדם אחר או להנאה סבירה מהם בהתחשב עם מקומם וטיבם; אך לא יפרע אדם פיצויים בעד מיטרד ליחיד אלא אם סבל ממנו נזק.

ד. סעיף 70 לחוק אויר נקי, קובע כי: מעשה או מחדל בניגוד להוראות לפי חוק זה, הם עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליהם, בכפוף להוראות חוק זה.

ה. סעיף 17 (א) לחוק אויר נקי, קובע כי: "לא יתקין אדם מקור פליטה טעון היתר, לא יחזיקו, לא יפעילו ולא ישתמש בו, ולא ירשה לאחר לעשות כן, אלא אם כן יש לו היתר פליטה תקף ובהתאם לתנאיו."

ו. המבקשים יטענו כי די בזיהום האוויר, במטרדי הריח והאבק שתוארו לעיל ובהפרת החובות שבסעיף 3 לחוק אויר נקי (לענין זיהום אויר חזק ובלתי סביר), כדי להקים להם עילת תביעה כלפי המשיבה, בעילת מטריד ליחיד.

ז. ראה בענין זה, בר"ע (מחוזי י-ם) 3049/07 מע"צ החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ נ' קן אייל (19.9.2007), בפסקאות 9-10 של פסק הדין שם נפסק כי:

9. דינה של הטענה לפיה אין מתקיימים במקרה זה (גם לפי הנטען בכתב התביעה) היסודות העובדתיים של עוולת המטרד ליחיד להידחות. זאת, לאור הוראות סעיף 13 לחוק למניעת

מפגעים תשכ"א 1961 (להלן – חוק למניעת מפגעים), הקובע כי "לענין פקודת הנזיקין האזרחיים, 1944, דין כל הפרה של הוראת חוק זה כדין מטרד ליחיד". לגבי סעיף זה נקבע בפסיקה (ע"א 190/69 חברת החשמל לישראל נ' עודד אבישר, פ"ד כג(2) 314, בעמ' 319):

"כוונתו הברורה של המחוקק המשתקפת מסעיף 13 עצמו, היא כי כל אימת שתוכח הפרה של חוק כנוביץ (חוק למניעת מפגעים – י.ע.), תהיה לאדם שנפגע בשל כך זכות תביעה, כאילו הוכיח פגיעה בשל מטרד ליחיד, ושיהא זכאי לכל התרופות הניתנות לתובע בשל מטרד ליחיד. ולענינו, אם יוכיחו המשיבים, כלשון סעיף 4 של החוק, שהמבקשת גורמת לזיהום חזק או בלתי סביר של האוויר המפריע או עשוי להפריע להם בהיותם מצויים בקרבת מקום, הרי שהם זכאים לכל התרופות שבית-המשפט נוהג להעניק לאדם הנפגע עקב מטרד ליחיד, באותם תנאים בהם ניתנות תרופות אלה על פי דיני הנזיקין, כאילו הוסיף חוק כנוביץ' סעיף מפורש ברוח זו לפקודת הנזיקין האזרחיים...".

10. מכאן, שאם מפרה המבקשת את הוראות החוק למניעת מפגעים, תקום למשיבים, מכוח סעיף 13 האמור, עילת תביעה כנגד המבקשת בגין מטרד ליחיד כמשמעותו בסעיף 44 לפקודת הנזיקין.

עולת רשלנות

ח. סעיף 4 לחוק מפגעים סביבתיים קובע כי "בתובענה נגד גורם המפגע לפי חוק זה, אין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלנות מצידו".

ט. בכל מקרה ומעבר להוראת החוק הנ"ל, המשיבה לא נקטה בכל אמצעי הזהירות הנדרשים, על מנת למנוע את, זיהום האוויר החזק והבלתי סביר, ומטרדי הריח והאבק, עובדה המקימה למבקשים עילת תביעה גם בגין עולת רשלנות, בהתאם לסעיף 35 לפקודת הנזיקין, הקובע כי:

עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלנות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

י. מאחר ולא ניתן לחלוק על כך שמקור זיהום האוויר החזק והבלתי סביר האבק, והריח, מצויים במפעל המשיבה ולאור העובדה שלמבקשים אין יכולת לדעת מהו הגורם למפגעים אלה, עובר נטל הראייה להוכיח שלא היתה רשלנות מצידה, למשיבה, וזאת בהתאם לסעיף 41 לפקודת הנזיקין, הקובע כי:

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא

נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

יא. זאת ועוד, נטל הראיה לאי קיומה של התרשלות, מוטל על המשיבה, גם בהסתמך העובדה שעסקינן בזיהום אויר חזק, אבק וריח שנמלטו מהמפעל, בהתאם לסעיף 38 לפקודת הנוזיקין, הקובע כי:

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או חיה, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעלו של הדבר או ממונה עליו או תופש הנכס שמתוכו נמלט הדבר - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי הדבר המסוכן או הנמלט התרשלות שיחוב עליה.

יב. גם סעיף 73 לחוק אויר נקי, קובע הוראה דומה, כדלקמן:

נעשה מעשה או מחדל בניגוד להוראות לפי חוק זה ממקרקעין, רואים את המחזיק במקרקעין או מי שהמקרקעין נתונים לשליטתו או לפיקוחו כאילו הוא עשה את המעשה או המחדל, זולת אם הוכיח כי עשה כל שניתן למניעת ביצועו.

יג. פקודת הנוזיקין מכירה גם בנזק של "חוסר נוחות", כפי שנקבע בסעיף 2 לפקודה:

'נזק' - אובדן חיים, אובדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

דהיינו, גם אובדן נוחות הוא נזק, ולענייננו, לאחר שנודע להם על זיהום האויר החזק והבלתי סביר שמקורו במפעל המשיבה - סבלו המבקשים מחוסר נוחות ומחשש כבד וחרדה לבריאותם, עקב החומרים המסוכנים והמסרטנים שנשמו ושנספגו בגופם, כתוצאה מזיהום האויר החזק והבלתי סביר וממפגעי האבק והריח, כמתואר לעיל.

ראה בענין זה גם ע"א 1338/97 תנובה נ' ראבי, תק-על 2003(2) 1522, שם נדונה בקשה לאישור תובענה ייצוגית בגין הפרת חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981. בית המשפט העליון פסק, בדעת רוב (כב' השופטת מ. נאור אליה הצטרף כב' המשנה לנשיא ש. לוי), כי אמנם נדרש קיומו של נזק בר-פיצוי לשם גיבושה של עילת תביעה לפי חוק הגנת הצרכן, וכי אדם שלא נגרם לו נזק, אינו יכול להיות תובע מייצג. אולם, **נזק בר-פיצוי, איננו רק נזק ממוני, אלא שהוא כולל גם "תחושות שליליות ותחושות של גועל", וכן "פגיעה באוטונומיה של הפרט, אף שאין עמה נזק גוף או סכנה ממשית לנזק גוף", אשר זכאי לקבוע מה יכנס לפיו ולגופו וממה ימנע. כך גם ציטט בית המשפט, פסיקה לפיה נזק בר פיצוי, כולל גם "פגיעה בנוחות גופנית, סבל ופחד, גם אם אין להם כל ביטוי פיזי, וגם אם אין הם מתלווים לפגיעה פיזית כלשהי", וכן "נזק מוראלי ועגמת נפש" (פסקה 10 לפסק דינה של כב' השופטת נאור).**

יד. המבקשים יוסיפו ויטענו כי קיימת חובת זהירות מושגית וקונקרטית מצד מפעל המשיבה, כלפיהם וכלפי שאר חברי הקבוצה, המתגוררים והשוהים סמוך למפעל.

במקרה דנן, קיימת חובת זהירות מושגית על המפעל, הגורם למפגעי זיהום אויר חזק ובלתי סביר ולמפגעי האבק והריח, כלפי אלה הסובלים ממפגעים אלה, קל וחומר משהמפעל מצוי בסמוך ליישובים ולבתי תושביהם.

כמו כן, קיימת חובת זהירות קונקרטית בין המשיבה לבין המתגוררים ביישובים, שכן המדובר במפעל הנמצא בסמוך לבתי המבקשים ושאר חברי הקבוצה, ועליה לצפות כי זיהום האוויר החזק והבלתי סביר ומפגעי הריח והאבק להם גורם המפעל, יביאו לאובדן נוחות ולסבל ממשי לתושבים הגרים ולשוהים בסמוך אליו.

בנסיבות דנן, יטענו המבקשים, חרגה המשיבה מסטנדרט הזהירות המצופה ממנה, משלא נקטה באמצעים סבירים, על מנת למנוע את המפגעים הנ"ל.

כמו כן, קיים קשר סיבתי בין החרیגה מסטנדרט הזהירות לבין הנזק, המתבטא בסבל ממשי ואובדן נוחות. משכך, קיימת למבקשים עילת תביעה אישית כנגד המשיבה, עקב חריגה מסטנדרט הזהירות, בכל הקשור ליצירת המפגעים.

4. הקבוצה והסעדים המבוקשים

א. המשיבה גרמה וממשיכה לגרום לזיהום אויר חזק ובלתי סביר ולמטרדי ריח ואבק, שמקורם במפעל והמסבים למבקשים ולחברי הקבוצה, חוסר נוחות וסבל ממשי, פוגעים בזכותם לחיות בסביבה ראויה ומהווים סכנה מוחשית לבריאותם.

ב. לצורך תביעה זו, נכללים ב"קבוצה":

כל אדם שנחשף או עלול היה להיחשף למטרד זיהום אוויר ו/או אבק ו/או חלקיקים ו/או ריחות שמקורם בפעילות המשיבה, בכל אזורי ההשפעה, לרבות תושבי רמלה, תושבי ישובי המועצה האזורית גזר, חבל מודיעין, באי אזור התעשייה נשר, וכל העובדים, השוהים, העוברים והשבים, לרבות הנוסעים בכביש 6, 44, 40 ו-431, בשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור ועד להכרעה בתביעה.

ג. סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות, קובע כי:

(א) הכריע בית המשפט בתובענה הייצוגית, כולה או חלקה, לטובת הקבוצה שבשמה נוהלה התובענה הייצוגית, כולה או חלקה, רשאי הוא במסגרת החלטתו על מתן פיצוי כספי או סעד אחר לחברי הקבוצה להורות, בין השאר, הוראה כמפורט להלן, לפי הענין, ...

(ג) מצא בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

ד. המבקשים עותרים לסעד של צו עשה, המחייב את המשיבים לנקוט בכל הצעדים שיביאו להפסקה המוחלטת של מפגעי זיהום האוויר, הריח, והאבק.

ה. כן מבוקש סעד של פסיקת פיצוי, בסכום של 2,000 ₪, לכל אחד מחברי הקבוצה, המהווה פיצוי מזערי לכל אדם, יחסית לפיצוי שהיה נפסק בהליך אזרחי רגיל (ראה לדוגמה ת א (רמי) 1639/02 סוזאן פורטל נ' אפריקה ישראל להשקעות בע"מ (נבו, 12.12.2006), תא (חד"י) 3079-05 אלבו אלברט נ' משחטת הוד נהדר בע"מ (נבו, 12.10.2010) ותא (י-ם) 3633/05 ציון שבי נ, משה דמה (נבו, 25.2.2008)), וזאת בהתחשב בנתונים והשיקולים הבאים:

- 1) אופי המטרדים (**הכוללים זיהום אויר, ריח ואבק**) שגרמו לסבל הרב, חוסר הנוחות והחרדה לבריאותם של חברי הקבוצה, עקב החומרים המסוכנים והמסרטנים שנשמו ושנספגו בגופם, **הסיכון הבריאותי שנגרם או עלול להיגרם לחברי הקבוצה, והפגיעה הבריאותית שנגרמה לחלק מהם,**
- 2) כמות ותדירות המטרדים במהלך השנים,
- 3) התעלמות ו/או אי נקיטת כל הצעדים המתבקשים למניעת המטרדים ע"י המשיבה, על אף תלונות והתראות חוזרות ונשנות, במשך שנים,
- 4) הגשמת מטרות החקיקה ובראשן, החוק למניעת מפגעים,
- 5) הצורך לפסוק פיצוי הולם ומרתיע, על מנת להפוך את המפגע לבלתי משתלם כלכלית.

ו. מספר התושבים שנפגעו ממטרדי זיהום האוויר, הריח והאבק, מוערך בעשרות אלפי אנשים ויוערך לצרכי אומדן בשלב זה ב- 30,000.

לפיכך מוערך סכום התביעה הכולל, רק לעת הזו, על סך של מעל ל- 2.5 מליון ש"ח ₪. ראה בענין זה ע"א 345/07 רייכרט נ' יורשי המנוח משה שמש ז"ל (7.6.2007), ע"א 10085/08 תנובה נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל (9.12.2011) וכן סעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

5 תביעות ייצוגיות במפגעים סביבתיים - המסגרת הנורמטיבית

א. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות, המפנה לתוספת השניה לחוק, קובע רשימה של עניינים בהם ניתן להגיש תובענה ייצוגית.

ב. פריט 6 של התוספת השניה, קובע כי ניתן להגיש "תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע; לענין זה, "גורם המפגע", "מפגע סביבתי" – כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים".

ג. סעיף 1 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992 (להלן - חוק למניעת מפגעים סביבתיים), קובע כי מפגע סביבתי, הינו:

"מפגע סביבתי" – זיהום אוויר, רעש, ריח, זיהום מים, זיהום מי-ים, זיהום על ידי פסולת, זיהום על ידי חומרים מסוכנים, זיהום על ידי קרינה, פגיעה בסביבה החופית, מפגע אסבסט, פגיעה באזור מוגן, פגיעה באילן מוכן או בעץ בוגר, פגיעה ביער או פגיעה בערך טבע מוגן, והכל כשהם בניגוד לחיקוק, לצו, לתכנית, לרשיון עסק או לכל היתר או רשיון אחר, או שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם.

ד. כפי שתואר לעיל בהרחבה, המשיבה גרמה ל"מפגע סביבתי" בזיהום אוויר חזק ובלתי סביר, בריח ובאבק שמקורם במפעל ולפיכך, העניין נשוא התובענה, שאישורה כייצוגית, מבוקש, הוא בגדר העניינים בגינם ניתן להגיש תובענה ייצוגית.

ה. התנאים לאישורה של תובענה כייצוגית, מנויים בסעיפים 4 ו-8 לחוק תובענות ייצוגיות.

ו. סעיף 4(א) לחוק, קובע כי על התובע הייצוגי להיות בעל עילת תביעה "המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם - בשם אותה קבוצה".

ז. כמו כן, קובע סעיף 4(ב) לחוק, כי כאשר אחד מיסודות עילת התביעה הוא נזק, על המבקש להראות כי נגרם לו לכאורה נזק.

ח. בנוסף, המבקשים להיות תובעים ייצוגיים, נדרשים לעמוד בארבעה תנאים, המנויים בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות:

בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

- (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
- (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין;
- (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בתום לב.

אבק זיהום אוויר חזק ובלתי סביר

א. חוק אוויר נקי, קובע בסעיף 1, כי:

חוק זה מטרתו להביא לשיפור של איכות האוויר וכן למנוע ולצמצם את זיהום האוויר, בין השאר על ידי קביעת איסורים וחובות בהתאם לעקרון הזהירות המונעת, והכל לשם הגנה על חיי אדם, בריאותם ואיכות חייהם של בני אדם ולשם הגנה על הסביבה, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי, למען הציבור ולמען הדורות הבאים ובהתחשב בצורכיהם.

- ב. בהמשך, קובע סעיף 3 לחוק אויר נקי, כי: (א) לא יגרום אדם לזיהום אוויר חזק או בלתי סביר.
- ג. סעיף 2 לחוק אויר נקי מגדיר "מזהם" – כ"כל אחד מאלה: חומר המנוי בתוספת הראשונה"; וסעיף 6 לחוק אויר נקי, קובע כי:
- (א) השר יקבע ערכים מרביים, כמפורט להלן, לנוכחותם באוויר של מזהמים המנויים בתוספת הראשונה, בפרקי זמן נתונים (בחוק זה – ערכי איכות האוויר)....
- ד. בענייננו, מתוצאות ניטור אבק ובדיקות איכות האויר של המפעל, שצוינו לעיל, עולה כי אף במרחק ניכר מהמפעל, ולא רק בגבולותיו, נתגלו חריגות.

ריח כמפגע סביבתי

ה. כאמור, החוק למניעת מפגעים סביבתיים, קובע בסעיף 1 כי "ריח" יכול שיכלל בהגדרת "מפגע סביבתי", כאשר הוא "בניגוד לחיקוק, לצו, לתכנית, לרשיון עסק או לכל היתר או רשיון אחר, או שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם".

דהיינו, אין הכרח שהריח יהא בניגוד לחוק דווקא, ודי שהוא עלול לגרום סבל ממשי לאדם, אשר הריחם, כמבקשים ושאר חברי הקבוצה, דנו.

אומנם, תקנות הקובעות מהו "ריח חזק או בלתי סביר", כקבוע בסעיף 5 לחוק למניעת מפגעים, לא הותקנו ואולם, כפי שנפסק ע"י בית המשפט המחוזי בחיפה, בדונו בענין דומה, בת"צ (חי) 11781-05-09 עזבון המנוחה חנה להט ואח' נ. כרמל כימיקלים בע"מ [2.12.10]:

יחד עם זאת, אין הדבר סותר את הגולל על אפשרותם של המבקשים להוכיח קיומו של "ריח בלתי סביר" ממפעל המשיבה.

בע"פ 151/84 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' פנחס פרשט, פ"ד לט(3) 1 (להלן: "עניין פרשט"), נדונה השאלה האם ניתן להוכיח רעש בניגוד לחוק למניעת מפגעים גם בצורה אחרת מזו שנקבעה בתקנות. כב' השופטת (בדימוס) ט. שטרסברג-כהן, קבעה שם, בעמ' 5:

"מכך שהחוק איננו מגדיר רעש חזק או בלתי סביר מהו ואיננו קובע כלים או אמצעים למדידת רעש כזה, ומכך שהתקנות עושות כן, אין מתבקשת המסקנה, שהתקנות ממלאות את הביטויים הנ"ל בתוכן שאין בלתו; אין לגרוס - כגירסת חברת החשמל - כי לא ניתן להוכיח את היות הרעש חזק או בלתי סביר, אלא באופן הקבוע בתקנות. ניתן לעשות זאת על-ידי הוכחת הקבוע בחוק בכל דרך הוכחה מקובלת בדיון..."העובדה שמלאכת השפיטה, ללא מידות ושיעורים קבועים מראש, עשויה להיות קשה וסבוכה יותר, אינה אומרת שהיא בלתי אפשרית" (השופט ח' כהן (כתוארו אז) בבג"צ 295/65 [1], בעמ' 322). " [פורסם בנבו] (ההדגשה שלי – י.ג.).

כן, ראה ע"פ (מחוזי י-ם) 25821-06-10 מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה נ' נחום לוי (פורסם באתר "נבו", מיום 6.10.2010, בפיסקה 7 של פסק-הדין):

"באשר לעבירה על סעיף 4 לחוק, הפנתה המערערת לפסיקה אשר קבעה כי דרך הוכחת קיומו של המפגע אינה צריכה בהכרח להיעשות על פי המבחנים שנקבעו בתקנות. לעניין זה הפנתה המערערת לע"פ 151/84 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' פרשט פ"ד לט(3) 1; ע"פ (מרכז) -2146-09-07 אלומות חולון בע"מ נ' המשרד לאיכות הסביבה [פורסם בנבו] [1.6.08]; ת"פ (כ"ס) 3103/04 מדינת ישראל נ' ניסים פרגון מסחר (1990) בע"מ [פורסם בנבו] [17.1.07].

עמדת המערערת מקובלת עלינו. על פי האמור בפסיקה שהוזכרה לעיל ניתן להוכיח את הזיהום בכל ראייה קבילה ובעלת משקל, גם כאשר בחקיקת המשנה הותוותה דרך הוכחה מסויימת. אותה דרך, אם ננקטה, עשויה להקל על מלאכת ההוכחה, שכן תקפותה הוכרה בדין, אך אין לשלול מראש את האפשרות להוכחת הזיהום בדרכים אחרות.

מבחינה זו אין בכך שהמערערת לא הוכיחה כי זיהום האוויר נבדק בהתאם לקריטריונים ובעזרת המכשירים המפורטים בתקנות למניעת מפגעים, כדי לסתום את הגולל על הוכחת האישום המתבסס על הוראת סעיף 4 לחוק.

עיינו גם בדברי כב' השופט ד"ר א. סטולר בע"פ (מחוזי מרכז) 2146-09-07 אלומות חולון בע"מ נ' המשרד לאיכות הסביבה (פורסם באתר "נבו", מיום 1.6.2008).

לעניין פירוש המונח "בלתי סביר" כתבה כב' השופטת (בדימוס) שטרסברג-כהן בעניין פרשט, לעיל, בעמ' 6:

"הביטוי 'בלתי סביר' איננו זר בחקיקה האזרחית ואף לא בחקיקה הפלילית. בית המשפט נדרש למלאו תוכן על-פי שיקולים ראויים לכל עניין ונושא. "...גם בענינים פליליים... נדרשים בתי-המשפט לפסוק מהי התנהגות 'סבירה' או 'בלתי סבירה', והסבירות היא שאלה מעורבת של משפט ועובדה התלויה, בדרך כלל, בנסיבות המיוחדות אשר בהן היא מתעוררת" (השופט ח' כהן בבג"צ 295/65 [1] הנ"ל, בע' 322).

במישור האזרחי, בדונו ברעש בעילת מטרד, נדרש בית המשפט למלא ביטוי זה בתוכן לפי מבחן ה"אדם הסביר" ובהתחשב בנתונים הסביבתיים (ראה ת"א (חי') 972/63 [9] הנ"ל; ע"א 186/52 [2]; ע"א 436/60 [3]). ההתייחסות לפסיקה הנ"ל, הדנה בשאלת הרעש מהיבט היותו "מטרד", מלמדת על התוכן שיצק בית המשפט למסגרת, התוחמת את גבולות סבירותו של רעש, אשר מעבר להם הופך הוא למטרד. יצוין, כי "רעש חזק או בלתי סביר" לפי החוק מהווה - מכוח סעיף 13 שבו - "מטרד" לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]. " (ההדגשה שלי - י.ג.)

ובהמשך (שם):

"הגבלת אמצעי ההוכחה לאלה שנקבעו בתקנות תביא למצבים בלתי רצויים, שבהם יעמוד האזרח חסר אונים וחסר הגנה, כשמטרת החוק היא להגן עליו, וכשלשון החוק רחבה דיה לעשות כן."

המסקנה העולה מפסיקתו של בית המשפט העליון היא: על-אף שלא נקבע בתקנות מהו "ריח חזק" או "ריח בלתי סביר", הרי שבית המשפט יכול לקבוע זאת על סמך הראיות שמובאות בפניו ולפי מבחן ה"אדם הסביר".

6 מטרות חוק תובענות ייצוגיות

סעיף 1 לחוק תובענות ייצוגיות, מגדיר את מטרותיו, כדלקמן:

"מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:

- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;
- (4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

7 עמידת הבקשה וכתב התביעה במבחני החוק

א. בית המשפט העליון חזר על העקרון הכללי בתביעות ייצוגיות, לפיו:

הסמכויות הרחבות שהוקנו לבית משפט הדין בבקשה לאישור תובענה כייצוגית מצביעות על מגמתו של החוק שלא להציב מכשולים דינוניים או אחרים בפני התובע הייצוגי הפוטנציאלי במקרים בהם, על פני הדברים, מהווה התובענה הייצוגית את הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקות שבין הצדדים. זאת, בשים לב לאינטרס הציבורי שאותו משרת הליך הייצוגי. ... לפיכך, הקפדה עם התובע הייצוגי הפוטנציאלי עלולה לשבש את מטרות החקיקה. אכן, "אין זה מתפקידו של בית המשפט לגבש עילות תביעה בעבור התובעים" (פסקה 40 להחלטתו של בית המשפט קמא). אולם, מקום בו סבור בית המשפט כי מבחינה מהותית הצביע התובע הייצוגי הפוטנציאלי על עילות שמן הראוי לבררן במסגרת הליך ייצוגי, ראוי כי ישקול את האפשרות להתגבר על הקשיים שמעוררת התובענה במישור תנאי הסף לאישורה כייצוגית, באמצעות שימוש בסמכויות שהקנה לו המחוקק. עא 2718/09 "גדיש" קרנות גמולים בע"מ נ' אלסינט בע"מ (28.5.2012).

התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט, המשותפות לכלל חברי הקבוצה

ב. הן עובדתית והן משפטית, עילות התביעה בתביעה דנן, הינן מהותיות, בנוגען, בין היתר, בזכויות יסוד של הפרט, כולל הזכות לאיכות חיים סבירה, ללא מפגעים.

ג. הכרעה בדרך של תובענה ייצוגית, עקב יצירת מפגע סביבתי של זיהום אויר חזק או בלתי סביר וריח, היא הוגנת, במיוחד נוכח המעמד אשר ניתן כיום לזכותו של אדם לחיות בסביבת מגורים ראויה.

ראה בג"צ 4128/02 אדם טבע ודין אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש-ממשלת ישראל, פ"ד נח (3) 503, בעמ' 514-513, שם נקבע כי:

האדם המודרני לא יוכל לחיות את חייו בחברתו אם לאינטרסים של איכות הסביבה תינתן עדיפות מוחלטת, אך באותה מידה הוא לא יוכל לחיות את חייו בחברתו אם האינטרסים של איכות הסביבה לא יובאו בחשבון. נדרש איזון עדין בין הצרכים המתנגשים. אי אפשר רק עם איכות הסביבה, אך אי אפשר בלעדיה. "יש צורך בראייה כוללת של השיקולים והאינטרסים" (השופט אור בג"צ 594/89 מועצה אזורית ערבה תיכונה נ' המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה [4], בעמ' 563). יש הכרח בתכנון "צופה פני עתיד, ועם זאת ישרת כהלכה גם את צורכי ההווה, הנתונים, כשלעצמם, לתהליך מתמיד של שינוי" (השופט מצא בג"צ 1636/92 העמותה לשמירת איכות החיים והסביבה ברמת-אביב נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, מחוז תל-אביב [5], בעמ' 586).

ד. וכן ראה עמ"נ (מחוזי ת"א) 318/07 טיוטו ואח' נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה בראשון לציון ואח' (16.8.2010):

סבורני, כי הגיעה העת להכיר בזכות אדם לחיות בסביבה ראויה. רווחתו ואיכות חייו של הפרט תלויה במידה לא מבוטלת באיכות הסביבה בה הוא חי. ייתכן כי בחלק מהמקרים ניתן יהיה לראות בזכות לאיכות הסביבה זכות הנגזרת מהזכות לחיים, באחרים מהזכות לקיום מינימאלי בכבוד (רע"א 4905/98 גמזו נ' ישעיהו), [פורסם בנבו]. במקרים שאינם עולים כדי פגיעות אלו, עדיין ניתן להכיר בכך כזכות ברמה חוקית שאינה על חוקית, בפרשנות של חקיקה, כגון חוק התכנון והבנייה. על כן כאשר ממשיכים בדיון, יש לזכור את זכותם של המערערים לחיים בסביבה ראויה ואת השאיפה לצדק סביבתי.

ה. עוד נפסק בג"צ 182/75 בטון מוכן "תדיר" בע"מ נ' ראש עיריית פתח-תקוה, פ"מ (1) 311, 314, בהתייחס לאבק, כמפגע סביבתי, כי:

"...כאשר המפעל מהווה מטריד או מפגע המזיק לבריאות האנשים בסביבה על-ידי האבק שנגרם מקיום המפעל. אין לי אפילו צורך לעמוד על מפגעים ומטרדים אחרים הנגרמים על-ידי מפעלה של העותרת, ובמקרה של נזק כזה לא תעמוד לעותרת שום זכות בשל רשיונות קודמים. כבר בימי התלמוד עמדו על כך שבמקרה של מטריד שנגרם על-ידי אבק לא תועיל לבעל מפעל הטענה כלפי שכנו כי הלה ראה ושתק ועל-ידי כך מחל על נזקו. ודין זה נובע מן האמור בבבא בתרא, דף כ"ג, ע' א', וכך גם נקבע להלכה ברמב"ם, הלכות שכנים, פרק י"א, הלכה ד':

"כל ההרחקות האמורות בפרקים של מעלה אם לא הרחיק וראה חברו ושתק הרי זה מחל.... והוא שיראה ממנו שמחל כגון שסייע עמו מיד או שאמר לו לעשות או שראהו שעשה בצדו בלא הרחקה ושתק... במה דברים אמורים כשהחזיק בשאר נזקין חוץ מארבע מיני נזקין אלו האמורים בפרק זה שהן העשן וריח בית-הכסא והאבק וכיוצא בו ונידנדוד הקרקע שכל אחד מאלו אין לו חזקה.... ואפילו שתק הניזק כמה שנים הרי זה חוזר וכופה להרחיק.... ולמה שינו נזקים אלה משאר נזקין לפי שאין דעתו של אדם סובלת נזק מאלו וחזקתו שאינו מוחל שהיזקו היזק קבוע."

וייאמר כי אין ארבעת המינים של המטרדים הנ"ל מהווים רשימה סגורה וישנן דוגמאות נוספות לכך ברמב"ם, וגם בשולחן ערוך. חושן המשפט, סימן קנ"ה, סעיף ל"ו ואילך, נקבעה אותה הלכה.

ו. וכאמור, התובענה דנן מעוררת סוגיה המשותפת כאמור לכלל חברי הקבוצה, השוהים ומתגוררים בסביבת המפעל, אשר סבלו וממשיכים לסבול מזיהום אויר חזק ובלתי סביר וממטרדי האבק והריח, שמקורם במפעל המשיבה.

סיכויי ההצלחה של התביעה גבוהים

ז. סיכויי ההצלחה של התביעה הינם גבוהים ובוודאי שהינם למעלה מסבירים, לאור לשונו הברורה של החוק והפסיקה שדנה במקרים דומים ולאור ההליכים שנוהלו כנגד המפעל ע"י המשרד להגנת הסביבה, עקב הפרות החוזרות ונשנות של החוק, של היתר הפליטה ושל רישיון העסק.

ח. פסיקת בית המשפט העליון, קובעת בסוגיית מידת נטל הראיה, בשלב אישור התובענה כייצוגית, כי:

אשר על כן, ברי כי תכלית החוק היא להורות לבית המשפט לבצע בחינה מקדמית של סיכויי התובענה לשם הגנה מידתית על זכויות הנתבעים. לעניין זה, די לו לבית המשפט לעקוב בדקדקנות אחר לשון המחוקק ולראות האם קיימת "אפשרות סבירה" להכרעה לטובת קבוצת התובעים; הא, ותו לא. החמרת התנאים לאישור תובענה כייצוגית, ובירור רוב רובה של התביעה כבר בשלב אישור התובענה כייצוגית, חורגת מהאיזון שקבע המחוקק, ועל כן היא אינה ראויה. נוסף על כך, דיון שמתבצע באופן זה אינו יעיל, מכיוון שנוצרת כפילות בין הדיון בגוף התובענה לבין הדיון בבקשת האישור; חוסר היעילות הטמון בכפילות זו גדל מקום בו פונים הצדדים פעמיים לערכאת הערעור. יפים לענין זה דברי הנשיא א' ברק: "אין להפוך את הפרוזדור למשכן קבע. הליך האישור צריך להיות רציני ויעיל. אסור לו, להליך זה, להוות גורם המצנן תובעים ראויים מלהגיש תביעה ייצוגית" (רע"א 4556/94 טצת נ' זילברשץ, פ"ד מט(5) 774, 787 (1996)). עוד יש לציין כי בירור עיקר התובענה בשלב המקדמי, אף מסכל את מטרת החוק להגן על הנתבעים. כאשר ברור כי אישור התובענה כייצוגית שקול למעשה לקבלת התביעה, הפגיעה במוניטין של הנתבע והסיכון הרב לו הוא חשוף באים לידי ביטוי כבר כשהוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגדו. רעא 2128/09 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ. עמוסי (6.1.11).

תובענה ייצוגית הינה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת דנא

ט. בעניין דנן, נראה כי נקל להגיע למסקנה כי התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה ושל משפט, המשותפות לכלל חברי הקבוצה ובראשן, זיהום אויר חזק ובלתי סביר, ומפגעי הריח והאבק הנגרמים ממפעל המשיבה והתוצאות הנובעות מהם, באשר לבריאות ולזכויות חברי הקבוצה. כך גם ברי כי ישנה אפשרות, למעלה מסבירה, כי התובענה תוכרע לטובת חברי הקבוצה.

י. עוד ברור כי היקפם של הנושאים המשותפים לחברי הקבוצה, במקרה דנן, הינו רב משמעותית מהיקף הנושאים הפרטניים, הייחודיים לכל תת קבוצה ובלשון אחרת, ההיבט המשותף שבבירור התביעה, גדול משמעותית מן ההיבט האינדיווידואלי.

בדיון בסוגיה זו, נפסק ע"י בית המשפט בפרשת הפניקס, כי:

10. ... נוסח סעיף 8(א)(1) קובע שהתובענה הייצוגית נדרשת לעורר שאלות משותפות לכלל חברי הקבוצה. נוסחו של סעיף זה אינו דורש כי משקלן של השאלות המשותפות לחברי הקבוצה יהיה גבוה ממשקלן של השאלות האינדיבידואליות, אלא די בכך שקיימות שאלות משותפות כלשהן. ...

18. מקרה טיפוסי בו תובענה ייצוגית צפויה להיות הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת הוא מקרה שבו הסעד המגיע לכל אחד מחברי הקבוצה אינו גבוה מספיק בכדי להצדיק הגשת תביעה אישית. ... במקרים כאלו, תובענה ייצוגית אינה רק הדרך היעילה ביותר לדיון בנושא, אלא היא ככל הנראה גם הדרך היחידה שבה יזכה עניינם של חברי הקבוצה לבירור משפטי. ואולם, גם כאשר סכום התובענה מאפשר הגשת תביעות אינדיבידואליות, יתכן בהחלט שתובענה ייצוגית תהיה הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה בנושא. ...

19. אחד השיקולים המרכזיים בבחינת יעילות והגינות השימוש בתובענה ייצוגית הוא המידה שבה ההכרעה בשאלות המשותפות לכלל חברי קבוצת התובעים תסייע לפתרון הסכסוך האינדיבידואלי שבין כל אחד מהם לבין הנתבע.

בהתייחסו למידת האחידות הנדרשת בין חברי הקבוצה, מציין קלמנט (א. קלמנט, קווים מנחים לפרשנות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, הפרקליט מט תשס"ז, 130, 141), כי:

... מובן שבכל תובענה ייצוגית תיתכנה שאלות שאינן משותפות לכלל חברי הקבוצה המיוצגת. בדרך כלל תהיינה השאלות המשותפות קשורות לאחריותו של הנתבע, ואילו הסעדים הנתבעים על ידי כל אחד מהתובעים יהיו שונים. לכן ברור כי השונות בסעדים אינה יכולה, כשלעצמה, לעמוד בדרכה של התובענה לאישור כייצוגית. על בית המשפט לבחון אם היתרון בניהול תובענה ייצוגית בשאלות המשותפות, עולה על החיסרון הנובע מהשונות בין התובעים בשאלות אחרות. שאלה זו צריכה להיות מוכרעת במסגרת התנאי שהתובענה תהיה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת הנדונה.

וראה אף הפסיקה בעא 2718/09 "גדיש" קרנות גמולים בע"מ נ' אלסינט בע"מ (28.5.2012), לפיה:

על פי לשון החוק, השאלות המשותפות לחברי הקבוצה צריכות להיות "מהותיות". הפסיקה פרשה את התנאי האמור כמבחן יחסי שבמסגרתו בוחן בית המשפט הדין בבקשה לאישור התובענה כייצוגית, את היקף הנושאים הפרטניים שמעוררת התביעה לעומת הנושאים המשותפים לחברי הקבוצה. קריטריונים ברורים להכרעה בשאלה מהי מידת האחידות שצריכה לשרור בין חברי הקבוצה, ומנגד, מהי מידת הגיוון בין החברים אשר עודנה "נסבלת" בגדרי התובענה הייצוגית – טרם התגבשו בפסיקתנו (ראו: עניין רזניק, פסקאות 25-27 וההפניות המופיעות שם). מכל מקום, נפסק, כי בטרם ידחה בית משפט בקשה לאישור תובענה כייצוגית בשל היעדר הומוגניות בין חברי הקבוצה, מן הראוי כי יידרש לאפשרות להכשיר את התובענה לבירור בהליך ייצוגי באמצעות שימוש בפתרונות המופיעים בחוק, כגון: הסמכות לפצל את הקבוצה לתתי-קבוצות (סעיף 10(ג)), האפשרות לתת פסק דין הצהרתי שבו תוכרענה השאלות המשותפות לחברי הקבוצה תוך הותרת השאלות הפרטניות להליכים אחרים, והסמכות לתת הוראות באשר להוכחת הזכאות לסעד על ידי חברי הקבוצה השונים (סעיף 20(א)-(ג) לחוק) (ראו: עניין רזניק, בפסקה 27).

ולמעלה מן הנדרש, יוזכר כי סעיף 10(א) לחוק תובענות ייצוגיות, קובע כי בסמכות בית המשפט "להגדיר תת-קבוצה, אם מצא שלגבי חלק מחברי הקבוצה מתעוררות שאלות של עובדה או משפט, אשר אינן משותפות לכלל חברי הקבוצה", על אף שכפי שפורט לעיל, בקשת המבקשים מעוררת שאלות מהותיות ומשותפות של עובדה ובעיקר משפט, לכלל חברי הקבוצה והוא הדין בסעדים המבוקשים לגבי כל חברי הקבוצה, שהינם משותפים עד זהים לגמרי, מהותית.

יא. אי אישור התביעה כייצוגית כמבוקש, יגרום בוודאות לכך שהחוטא יצא נשכר, באשר הרוב המכריע של חברי הקבוצה, ימנע מהגשת תביעות פרטניות הן עקב יחסי "העלות – העדר תועלת" הקיצוניים והן עקב העדר הרצון להתעמת כאזרח פרטי, המוגבל באמצעיו, מול גוף עתיר תקציבים ויכולת לשכור שירותים משפטיים, כמשיבה.

יב. לאור האמור, ברור כי שאלות משותפות אלה, בין כל חברי הקבוצה, ראויות להיות נדונות יחדיו, בתובענה אחת.

קיים יסוד סביר להניח כי המבקשים ובאי כוחם מייצגים בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים בקבוצה

יג. המבקשים הינם השוהים ומתגוררים בסביבת המפעל, אשר סבלו מזיהום אויר חזק ובלתי סביר וממפגעי הריח והאבק שמקורם במפעל המשיבה. לפיכך, ברור כי קיים יסוד סביר להניח שהמבקשים הינם "תובע ראוי", בהיותם מייצגים בתום לב ובדרך הולמת, את עניינם הם, כמו גם עניינם של שאר חברי הקבוצה, שאף הם סבלו וממשיכים לסבול סבל ממשי, מהמטרדים הנ"ל.

יד. ב"כ המבקשים כשירים אף הם לייצג בדרך הולמת את עניין המבקשים ואת עניינם של חברי הקבוצה, בכלל. משרדי ב"כ המבקשים, הינם בעלי ניסיון רב בתחום הליטיגציה בכלל ובניהול בקשות לאישור תובענות ייצוגיות בפרט, לרבות בעניינים סביבתיים.

8. סיכום

א. בקשה זו נתמכת בתצהירי המבקשים.

ב. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לבקשה ולהורות כמבוקש במבוא, על ניהול התובענה כתובענה ייצוגית, ולחייב את המשיבים בתשלום גמול לתובעים הייצוגיים וכן שכר טירחה לעורכי דין, על פי שקול דעתו ובהתאם לקריטריונים הקבועים בסעיפים 22 ו-23 לחוק התובענות.

גולן נפתלי, עו"ד

יחזק מירון, עו"ד

ב"כ המבקשים

מקרא נספחים

עמודים	שם הנספח	נספח
	תובענה ייצוגית	א
32-39	העתק מריכוז מפניות למוקד עיריית רמלה בתלונה על ריחות מהמפעל, בשנים 2018-2022	1
40-41	העתק מכתב מהמשרד למפעל מיום 11.5.2017	2
42-56	נוהל העברת נתוני ניטור רציף בארובה לממונה מיום 10.4.2019	3
57-60	דוחות סיור ומסמך מיום 24.11.2019 ובו סיכום הסיורים	4
61-62	העתק תגובת המפעל	5
63-72	העתק ההתראה והזימון לשימוע מיום 4.2.2020	6
73-75	סיכום פגישה בנושא היתר הפליטה של מפעל נשר רמלה מיום 6.2.2020, ומסמך שנערך ביום 13.2.2022	7
76-84	העתק ההחלטה בשימוע מיום 8.7.2020	8
85-95	העתק חוות הדעת שנתן פרופ' חגי לוי בתמיכה להחלטה בשימוע משנת 2020	9
96-104	העתק הזימון לשימוע משנת 2022	10
105-122	העתק סיכום השימוע שנערך למפעל ביום 13.3.2022	11
123-130	העתק ההודעה על כוונה להטיל עיצום כספי מיום 28.4.2022	12
131-132	העתק מכתב המשרד למפעל מיום 8.5.2022	13
133-135	העתק מכתב המשרד למפעל מיום 6.6.2022 ובו החלטה בשימוע מיום 13.3.2022	14
136-141	מכתב התראה מהמשרד להגני"ס 20.7.2022	15
142-155	העתק החלטת הממונה על הטלת עיצום כספי מיום 17.8.23	16
156-179	העתק עתירת המפעל נגד החלטת המשרד (ללא נספחיה),	17
180-195	העתק כתב התשובה של המשרד לעתירת המפעל (ללא נספחיה)	18
196-203	העתק מפסק הדין בעתירת המפעל נגד החלטת המשרד	19
204-205	העתק מכתב המשרד למפעל מיום 21.9.2022	20
206-208	העתק הודעת המשרד להגנת הסביבה מיום 2.8.2023 אודות השימוע מיום 18.7.2023 והצו לפי סעיף 45 לחוק אויר נקי	21
209-286	העתק התנגדויות הציבור והישובים להיתרי הפליטה	22
287-326	העתק רשיון עסק של המשיבה ותנאיו	23
327-331	העתק חוק העזר	24
332-352	העתק דוגמאות לכתבות, סיקורים ושיחות בענין המפגעים מהמשיבה	25
353-385	העתק חוות דעת המומחית	26